

Uloga Muzeja grada Trogira u promicanju baštinske kulture

Skender, Petra

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:337317>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-23**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja

Sveučilišni diplomski studij

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Petra Skender

**Uloga Muzeja grada Trogira u promicanju baštinske
kulture**

Diplomski rad

Zadar, 2023.

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja - Odsjek za predškolski odgoj
Sveučilišni diplomski studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Uloga Muzeja grada Trogira u promicanju baštinske kulture

Diplomski rad

Student/ica:

Petra Skender

Mentor/ica:

dr. sc. Ante Sorić

Zadar, 2023.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Petra Skender**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Uloga Muzeja grada Trogira u promicanju baštinske kulture** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 18. prosinca 2023.

Sadržaj

1.	<u>UVOD</u>	1
2.	<u>KULTURNA BAŠTINA</u>	3
2.1.	<u>VRSTE BAŠTINE</u>	4
2.2.	<u>BAŠTINA U ODGOJU I OBRAZOVANJU</u>	6
3.	<u>MUZEJ KAO KULTURNA USTANOVA</u>	8
3.1.	<u>MUZEJSKI PEDAGOG</u>	9
3.2.	<u>MUZEJSKI PREDMET – PREDMET BAŠTINE</u>	11
3.3.	<u>MUZEJSKA KOMUNIKACIJA</u>	13
3.4.	<u>UČENJE U MUZEJU</u>	15
3.5.	<u>DIJETE I MUZEJ</u>	17
4.	<u>MUZEJ GRADA TROGIRA</u>	19
5.	<u>ISTRAŽIVANJE</u>	22
5.1.	<u>CILJ ISTRAŽIVANJA</u>	22
5.2.	<u>ISTRAŽIVAČKO PITANJE</u>	22
5.3.	<u>METODOLOŠKI PRISTUP</u>	22
6.	<u>DJELATNOSTI MUZEJA</u>	22
6.1.	<u>PEDAGOŠKA DJELATNOST</u>	24
6.2.	<u>IZLOŽBE I DOGAĐANJA</u>	27
6.2.1.	<u>IZLOŽBA „URA JE ZA PRUŽIT RUKU!“</u>	27
6.2.2.	<u>IZLOŽBA „BRODI PORTA MOGA“</u>	28
6.2.3.	<u>SLIKOVNICA „TROGIR – VATERSTETTEN: ŽIVOT U PJESMI ISPRIČAN“</u> 29	
6.2.4.	<u>RADIONICA „DJECA – ČUVARI BAŠTINE“</u>	30
6.2.5.	<u>IZLOŽBA „ŠKATULA MALOGA RAJA – TROGIRSKÉ LEGENDE I PRIČE“</u>	

<u>6.2.6.</u>	<u>„NOĆ MUZEJA“</u>	32
<u>6.2.7.</u>	<u>TURA „KATARININA KUĆA – PRIČA O PALAČI I MUZEJU“</u>	35
<u>6.2.8.</u>	<u>IZLOŽBA „VATROGASAC U AKCIJI KROZ OČI DJECE“</u>	36
<u>7.</u>	<u>ZAKLJUČAK</u>	37
	<u>LITERATURA</u>	39
	<u>ŽIVOTOPIS</u>	42

Uloga Muzeja grada Trogira u promicanju baštinske kulture

SAŽETAK

Muzeji su institucije koje nas uče o običajima naših predaka iz prošlosti. U početku, muzeji nisu imali istaknutu obrazovnu ulogu kao što je to slučaj danas, niti su bili prilagođeni posjetima djece. Međutim, s vremenom su muzeji postali sve popularniji, a posjećenost im je kontinuirano rasla zahvaljujući zanimljivom sadržaju koji privlači djecu. Muzej grada Trogira ima ključnu ulogu u promicanju baštinske kulture kroz svoje raznovrsne izložbe, povremene događaje i edukativne programe. Ovaj muzej ne samo da čuva lokalnu kulturnu baštinu već i aktivno doprinosi njezinoj promociji. Posjetiteljima omogućuje dublje razumijevanje povijesti, umjetnosti i tradicije Trogira i okolnih područja. Kroz interaktivne aktivnosti i edukativne radionice, Muzej grada Trogira potiče kreativnost i znatiželju posjetitelja, stvarajući dinamično okruženje gdje se baštinska kultura oživljava i postaje relevantna za suvremeno društvo. Njihova suradnja s lokalnom zajednicom i odgojno-obrazovnim ustanovama stvara važnu poveznicu između prošlosti i sadašnjosti, educirajući generacije i potičući ih da cijene i čuvaju svoju kulturnu baštinu. Muzej grada Trogira predstavlja neprocjenjiv resurs za lokalnu zajednicu, pridonoseći bogatstvu i raznolikosti kulturnog identiteta tog područja.

KLJUČNE RIJEČI:

Muzej grada Trogira, kulturna baština, muzejski pedagog, radionice, učenje

The Role of the Trogir City Museum in Promoting Heritage Culture

SUMMARY

Museums are institutions that teach us about the customs of our ancestors from the past. Initially, museums did not have a prominent educational role as they do today, nor were they adapted for children's visits. However, over time, museums have become increasingly popular, and their attendance has continuously grown due to the engaging content that attracts children. Trogir City Museum plays a crucial role in promoting cultural heritage through its diverse exhibitions, occasional events, and educational programs. This museum not only preserves the local cultural heritage but also actively contributes to its promotion. It enables visitors to gain a deeper understanding of the history, art, and traditions of Trogir and its surrounding areas. Through interactive activities and educational workshops, the Trogir City Museum encourages creativity and curiosity among visitors, creating a dynamic environment where cultural heritage is brought to life and becomes relevant for contemporary society. Their collaboration with the local community and educational institutions establishes a vital link between the past and the present, educating generations and encouraging them to value and preserve their cultural heritage. The Trogir City Museum represents an invaluable resource for the local community, enriching the wealth and diversity of the cultural identity of that region.

KEY WORDS:

Trogir City Museum, cultural heritage, museum educator, workshops, learning

1. UVOD

U povijesti, uloga muzeja postupno se mijenjala. Današnji muzeji nisu ograničeni samo na čuvanje i izlaganje predmeta iz kulturne baštine; oni također provode dinamične procese koji su proaktivni i interaktivni s posjetiteljima. Djeca koja posjećuju muzeje dolaze u dodir s različitim aspektima stvarnosti koji su izvan dosega njihovog svakodnevnog iskustva. Muzeji, kao prostori za obrazovanje, omogućuju prijenos kulturnih vrijednosti, očuvanje identiteta te praktičnu primjenu prošlih iskustava. S vremenom, muzeji postaju mjestima gdje djeca mogu aktivno graditi znanje i oblikovati svoj osobni i nacionalni identitet (Nenadić-Bilan, 2015).

Čuvanje nacionalne materijalne i nematerijalne baštine je ključna vrijednost koju su suvremene zemlje prihvatile. Konvencija o zaštiti nematerijalne kulturne baštine naglašava potrebu za poduzimanjem mjera koje osiguravaju održivost kulturne baštine. Ove mjere uključuju identifikaciju, dokumentiranje, istraživanje, očuvanje, zaštitu, promociju, unapređenje i prijenos te baštine, posebno putem formalnog i neformalnog obrazovanja, kao i revitalizaciju različitih aspekata te baštine (Nenadić-Bilan, 2015).

U suvremenim muzejima, obrazovanje posjetitelja je postalo izuzetno važno. Muzeji više nisu ograničeni samo na izlaganje predmeta; oni se otvaraju javnosti kroz stvaranje prostora gdje se ljudi mogu educirati i zabavljati. Ova promjena odražava funkcije muzeja prema Gobu i Drouguetu (2007): izlaganje, gdje muzej prezentira svoje zbirke radi zabave i obrazovanja publike; čuvanje, gdje muzej služi kao mjesto za prikupljanje i čuvanje kulturne baštine; te animacija, gdje muzej aktivno sudjeluje u kulturnom i društvenom životu svoje zajednice i regije. Animacijske aktivnosti obuhvaćaju različite događaje kao što su povremene izložbe, vođene ture, predavanja, koncerti, radionice te raznolika događanja i priredbe.

Primjer takvog pristupa može se vidjeti u Muzeju grada Trogira, koji se kroz dugi niz godina trudi približiti svoj rad posjetiteljima, bilo da su domaći ili strani, nudeći zanimljive stalne izložbe i česte povremene izložbe. Također, organiziraju brojne edukativne radionice koje su namijenjene djeci, mladima i odraslima, otvarajući na taj način svoja vrata široj javnosti. Ostvarivanje komunikacije između Muzeja grada Trogira i opće javnosti zahtijeva predan rad i trud svih zaposlenika muzeja i njihovih vanjskih suradnika. Ključnu ulogu u ovoj vezi igra muzejsko-pedagoška služba koja integrira izložbe svih odjela kroz različite obrazovne radionice, surađujući s kustosima odjela, vanjskim suradnicima, ravnateljima, odgojiteljima, nastavnicima i drugim osobama iz javnog života grada Trogira. Muzej grada Trogira ne samo

da pridonosi kulturnom životu građana i posjetitelja grada i okolice, već i aktivno štiti i njeguje lokalnu kulturnu baštinu.

U radu će se prikazati što je to kulturna baština te kako je povezana s odgojem i obrazovanjem djece. Dotaknut će se muzeja kao kulturne institucije gdje će se staviti naglasak na muzejskog pedagoga te na koje načine se sve može učiti u muzeju. Metodologija će se odnositi na analizu literature i informacije iz djelovanja Muzeja grada Trogira. Cilj je ovog rada istražiti ulogu muzeja u važnosti njegovanja kulturne baštine i prikazati kako Muzej grada Trogira promiče spoznaje o kulturno-umjetničko-povijesno-tradicijskoj baštini Trogira i okolice na stručan, objektivan, privlačan i dostupan način.

2. KULTURNA BAŠTINA

Kultura je vrlo širok pojam koji obuhvaća ukupnost tvorbi ili pojava u materijalnom i duhovnom životu svakoga naroda i čovječanstva u cjelini, a pod pojmom baštine razumijeva se naslijeđe koje preci ostavljaju potomcima. Stoga je i kulturna baština široki pojam naslijeđenih kulturnih dobara, a odnosi se na dostignuća što su nam preci ostavili u jeziku i književnosti, graditeljstvu i likovnim umjetnostima, uključujući i narodnu umjetnostima, uključujući i narodnu umjetnost, u glazbi, kazalištu, filmu, znanosti i drugim područjima koji zajedno čine ukupnost kulture (Marasović, 2001). Glavna karakteristika kulturne baštine je čuvanje i njegovanje svega što nam je prethodne generacije ostavile kao kulturno naslijeđe, tradiciju i lokalno znanje. Kulturna baština obuhvaća različite aspekte okoline koji proizlaze iz interakcije ljudi i njihovih mjesta tijekom vremena. Zajednica koja se identificira s kulturnom baštinom sastoji se od pojedinaca koji smatraju specifične elemente kulturne baštine vrijednim i žele ih očuvati i prenijeti budućim generacijama putem javnih akcija. Kulturna baština predstavlja poveznicu između naše prošlosti i budućnosti, pruža nam osjećaj pripadnosti zajednici i prostoru te čuva i oblikuje kulturni, nacionalni i osobni identitet (Kalčić, 2019).

Kulturna baština, također, obuhvaća sva znanja i vještine koje pojedinac ostavi na određenom prostoru u određenom vremenu. Te vrednote čine temelj za buduće generacije i svjedoče bogatom povijesnom identitetu. Identitet, kako osobni tako i nacionalni, ima veliki značaj za cijeli narod. Danas je on važna tema koju raspravljaju mnogi stručnjaci, jer se polako gubi nacionalni identitet pojedinih zemalja. Identitet je, u osnovi, povezan s kulturom. To podrazumijeva povezivanje većeg broja ljudi, stvaranje zajednice koja dijeli zastavu, ciljeve i entuzijazam. Svijest o povijesnom naslijeđu postaje sve jača, a tome svjedoče obnavljanja zaboravljenih tradicija. Kulturna baština igra važnu ulogu u očuvanju identiteta. Svaka nacionalna baština, bilo da je materijalna ili nematerijalna, ima neprocjenjivu vrijednost za narod kojem pripada. Ona ga definira i opisuje, čineći ga prepoznatljivim i jedinstvenim u odnosu na druge narode, te često predstavlja i uvjet za njegov opstanak. Stoga je važno kako se odnosimo prema baštini, ali i koje korake poduzimamo u odgoju i obrazovanju djece i mladih, u skladu s teorijom cjeloživotnog učenja za održivi razvoj (Brajčić, 2013).

U današnjem svijetu sveprisutne globalizacije, koja sve više utječe na naše živote, iznimno je važno posvetiti pažnju očuvanju nacionalnog blaga kako bismo sačuvali naš nacionalni identitet. Stoga je ključno započeti s cjeloživotnim učenjem već u ranom djetinjstvu,

čak i u predškolskoj dobi, kako bi djeca stekla čvrste temelje za razvijanje pozitivnog odnosa prema prirodnoj i kulturnoj baštini (Brajčić, 2013).

2.1. VRSTE BAŠTINE

Pojam kulturne baštine ima mnogo različitih tumačenja. Različiti autori nude različite definicije, ali im je zajedničko da se kulturna baština odnosi na raznolike naslijeđene elemente iz prošlosti. Općenita podjela svega što se može smatrati kulturnom baštinom temelji se na razlikovanju materijalne i nematerijalne baštine.

Materijalna baština može se još podijeliti na pokretnu i nepokretnu, a nepokretnu baštinu možemo dodatno klasificirati kao prirodnu i stvorenu. Prirodna materijalna baština obuhvaća naslijeđene elemente od prošlih generacija koji nisu rezultat ljudskog djelovanja. Ova vrsta baštine obuhvaća prirodne fizičke strukture, biološke ili geološke formacije, prirodne spomenike, mora, rijeke, jezera i ostale prirodne oblike. Stvorena materijalna baština, s druge strane, obuhvaća naslijeđene elemente od prošlih generacija koji su rezultat ljudskog rada i intervencije. Ovdje se ubrajaju građevine svih vrsta, različita naselja, spomenici, umjetnička djela te okoliši oblikovani ljudskim utjecajem. Prema UNESCO-u (2023.), stvorena materijalna kulturna baština može se podijeliti na tri kategorije:

- pokretnu kulturnu baštinu: slike, skulpture, novčanice, kovanice, pisana djela i slično
- nepokretnu kulturnu baštinu: spomenici, arheološki lokaliteti i slično
- podvodnu kulturnu baštinu: olupine brodova, potopljene ruševine i gradovi

Prema Konvenciji UNESCO-a za zaštitu nematerijalne kulturne baštine (2005.), nematerijalna kulturna baština se definira kao: "Tradicije ili živi izrazi naslijeđeni od naših predaka, uključujući jezične tradicije, izvedbena umijeća, socijalne prakse, rituali, festivali, znanja i prakse povezane s prirodom ili svemirom te tradicionalne obrtničke vještine".

Hrvatski zakon pruža definiciju i popis elemenata koji mogu biti obuhvaćeni nematerijalnom kulturnom baštinom. Prema zakonu, nematerijalno kulturno dobro obuhvaća različite oblike duhovnog stvaralaštva koji se prenose usmenom predajom ili na druge načine (NN 62/20, članak 9). U istom članku zakona navode se vrste i oblici nematerijalnih kulturnih dobara koje obuhvaćaju:

- „jezik, dijalekti, govori i toponimika, kao i usmena književnost svih vrsta

- folklorno stvaralaštvo u području glazbe, plesa, predaje, igara, obreda, običaja i drugih tradicionalnih pučkih vrijednosti
- tradicijska umijeća i obrti“ (NN 62/20, članak 9).

U hrvatskom jeziku često se koristi izraz "kulturno dobro" umjesto "kulturna baština". Da bi nešto postalo kulturno dobro, potrebno je proći postupak stručne procjene i dobiti rješenje Ministarstva kulture. Nakon vrednovanja, kulturno dobro se upisuje u Registar kulturnih dobara, bilo na Listu zaštićenih kulturnih dobara ili na Listu kulturnih dobara od nacionalnog značaja (NN 62/20, članak 12., 13.).

U Konvenciji o zaštiti nematerijalne kulturne baštine (2005.) ističe se potreba za osiguravanjem mjera za održivost kulturne baštine. To uključuje identifikaciju, dokumentiranje, istraživanje, očuvanje, zaštitu, promociju, unapređivanje, prijenos, posebno putem formalnog i neformalnog obrazovanja, kao i revitalizaciju različitih aspekata te baštine. Aktivnim pristupom očuvanju kulturne baštine mogu se primijetiti tri načina djelovanja: odgoj i obrazovanje stanovništva, samostalno obrazovanje pojedinca te sustavno obrazovanje u odgojno-obrazovnim ustanovama (Rosić, 2005., prema Nenadić-Bilan, 2015).

2.2. BAŠTINA U ODGOJU I OBRAZOVANJU

Prema Nacionalnom kurikulumu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (2015), jedan od ciljeva i koncepta odgoja i obrazovanja je očuvanje kulturne i povijesne baštine kao temeljnih vrijednosti zajednice i društva. Uključivanje djece rane i predškolske dobi u istraživanje vlastite kulturne baštine ima pozitivan utjecaj na očuvanje tradicijskih vrijednosti. Osim toga, potiče razvoj kulturnog, nacionalnog i osobnog identiteta te promiče interkulturalnu i međugeneracijsku suradnju i društvenu koheziju (Kostović-Vranješ, 2015).

Djeca prirodno pokazuju znatiželju, a jedno od prvih mjesta gdje imaju priliku otkrivati nove stvari je u prirodnom okruženju. U početku su posebno zainteresirana za kamenčiće, leptire, potoci i cvijeće, no to je samo početak njihovog interesa za baštinu. U ranom razdoblju, od 1. do 3. godine, djeca se razvijaju socijalno i emocionalno. Upoznaju svijet oko sebe i grade odnose s drugim ljudima poput roditelja, odgajatelja i okoline. Taj proces nastavlja se i u drugom razdoblju, od 3. do 6. godine. Bitno je da proces prati ravnotežu i dopunjavanje od strane odraslih, ali na način koji podržava prirodan razvoj djeteta, ne forsirajući ih da rade isto što i odrasli. Dijete treba imati priliku razviti se na način koji je jedinstveno njegova vlastita priroda. U tom razdoblju postavljaju se temelji koji će biti ključni za procese učenja i odgoja kasnije (Brajčić, 2013).

Na putu usvajanja temelja kulturne baštine, dijete ima mnoge suradnike poput roditelja, odgajatelja i drugih sudionika kojima je najvažnija uloga poticanje djeteta. Trebaju poticati djetetovu znatiželju, kreativnost i razvoj, ne namećući svoja mišljenja i stavove. Potrebno je pronaći učinkovite strategije kako bi se djeci omogućila komunikacija i interakcija s prirodom, baštinom i kulturom. Također, trebamo poticati djecu da otkrivaju uzročno-posljedične veze između onoga što već znaju i onoga što tek trebaju naučiti. Važno je pratiti razvoj djeteta i pridavati veliku važnost dječjem mišljenju. Dakle, prva baština s kojom se djeca upoznaju u vrtiću je prirodna baština, gdje kroz igru i rad upoznaju živi i neživi svijet prirode (Brajčić, 2013).

Jedna od važnih karakteristika rada s djecom, već od najranijeg djetinjstva, je njegovanje kulturne i prirodne baštine određenog kraja. Prenošenje dragocjenog iskustva baštine koja odražava duh nekog naroda na mlađe generacije treba se obavljati s velikom pažnjom i poštovanjem. Kroz takva iskustva iz njihove neposredne okoline, djeca trebaju naučiti prepoznati raznolikost i bogatstvo koje baština pruža. Poticanjem brige o baštini već u

najranijoj dobi, razvija se osjetljivost prema jeziku, glazbi, umjetnosti, arhitekturi te svim duhovnim, kulturnim i prirodnim bogatstvima njihovog kraja. Uključivanjem djece u različite vizualne, auditivne i taktilne percepcije, razvija se pozitivan odnos prema okolini i potiče se kreativnost, samostalno razmišljanje i rješavanje problema, što pomaže djeci da se bolje snalaze u svijetu. Važno je paziti na pravilan pristup upoznavanju prirodnih i tradicijskih vrijednosti kako se ne bi izazvala odbojnost prema baštini. Djeci treba omogućiti postavljanje pitanja, samostalno istraživanje i pronalaženje vlastitih rješenja vezanih uz prirodne i kulturne vrijednosti (Paragvaj, Ujčić, 2005., prema Kostović-Vranješ, 2015).

Važno je imati na umu da je kulturni identitet ključan za zdrav psihološki razvoj djeteta te da djeca najbolje uče kroz područja koja privlače njihovu pažnju te kroz modeliranje i aktivno sudjelovanje. U skladu s dječjim interesima i ciljevima, trebamo stvoriti kontekst koji podržava aktivnosti koje su najintragantnije djeci, kao i pružiti im uzore koji imaju najveću vrijednost. Takve aktivnosti trebaju poticati oduševljenje kod djece, ali i kod roditelja i odgajatelja (Seme Stojnović, Vidović, 2012).

Ako djeca shvate važnost naše baštine, postat će aktivni čuvari nacionalnog naslijeđa i sami će stvarati nove vrijednosti koje će prenijeti budućim generacijama. Zbog toga je važno da se nacionalna baština uvrsti u obrazovne planove i programe, od vrtića do fakulteta. Također, treba biti dio svih oblika obrazovanja, uključujući formalno, neformalno i informalno obrazovanje, kako bi bila sastavni dio cjeloživotnog učenja za održivi razvoj (Seme Stojnović, Vidović).

3. MUZEJ KAO KULTURNA USTANOVA

Prema ICOM-ovoj definiciji muzej je „... neprofitna, stalna ustanova u službi društva i njegova razvoja i otvorena javnosti, koja sabire, čuva, istražuje, komunicira i izlaže materijalna svjedočanstva čovjeka i njegove okoline, radi proučavanja, obrazovanja i zabave.“ (Maroević, 1993:74, prema Mensch, 1992) Što bi značilo kako je muzej institucija koja aktivno komunicira s javnošću, čuva prošlost i ima ključnu ulogu u prenošenju te prošlosti s generacije na generaciju. Međutim, uloga muzeja se promijenila u usporedbi s prošlošću. Danas muzeji ne samo da istražuju povijesne teme, već i pružaju posjetiteljima širok spektar sadržaja koji nisu svakodnevno dostupni (Gob, Drouguet, 2007).

Muzeji imaju značajan utjecaj na oblikovanje identiteta pojedinca, odražavaju identitet zajednice, društva, nacije i civilizacije. Stoga je važno da muzeji jasno definiraju svoje ciljeve i budu otvoreni za javnost. Njihova funkcija je usmjerena prema razvijanju kulturne baštine, očuvanju i promicanju prirodnog i kulturnog nasljeđa te upravljanju resursima koji prenose znanje. Muzeji imaju društvenu komponentu koja ih usmjerava prema općem dobru i kulturnom napretku. Stoga je važno da muzeji surađuju s lokalnim zajednicama iz kojih potječu njihove zbirke kako bi se cjelovito predstavio i cijenio njihov prirodni i kulturni kontekst (Bristilo, Jelavić, 2010).

Cilj muzeja je usmjeren prema budućnosti, a metoda kojom postižu taj cilj leži u proučavanju prošlosti, dok se njihovo djelovanje odvija u sadašnjosti. Očuvanje tradicije i prošlosti ključno je za osiguravanje "živosti" prošlosti kroz muzejske postavbe (Šola, 2003).

Da bi muzej mogao imati koristi za zajednicu, ključno je fokusirati se na prostorije unutar muzeja koje omogućuju interakciju s posjetiteljima. Svaka muzejska institucija bi, ako je moguće, trebala imati posebnu prostoriju ili prostorije za edukativne aktivnosti. Ovaj prostor služi za pedagoški rad u suradnji s vrtićima, školama i drugim obrazovnim ustanovama te bi trebao biti opremljen pločom, projektorom i potrebnim materijalima za rad (Ambrose, Paine, 2012).

Također, prostorija bi trebala stvarati poticajno okruženje za djecu kako ne bi povezivala muzej s klasičnom školskom učionicom, već bi trebala biti posebno zanimljiva i uzbudljiva. S druge strane, kako bi muzejske ustanove efikasno iskoristile svoj potencijal i ispunile svoju edukativnu svrhu, od velike važnosti je istražiti potrebe posjetitelja, provesti evaluacije te utvrditi postoje li bilo kakve prepreke koje odvrćaju ljude od posjeta muzeju. Također, nužno

je osigurati adekvatan pristup svim posjetiteljima, uključujući i osobe s invaliditetom (Ambrose, Paine, 2012).

3.1. MUZEJSKI PEDAGOG

Muzejska pedagogija se često spominje, ali rijetko je precizno definirana. Ako pokušamo dati definiciju, to bi moglo biti putem opisa posla muzejskih pedagoga. Glavni cilj muzejskih pedagoga je upoznati sve posjetitelje, osobito najmlađe, s činjenicom da muzeji predstavljaju još jednu od mogućnosti koju svijet nudi. Suvremeni muzeji se prikazuju u novom svjetlu, koristeći nove jezike, slike, objašnjenja i pristupe (Detling, 2011).

U osnovi, zadaće muzejskog pedagoga uključuju osmišljavanje, realizaciju i organizaciju edukativnih programa za muzeje, stalne postavne, izložbe i druge događaje. Oni također aktivno sudjeluju u provođenju svih muzejskih programa te usko surađuju s kustosima i ostalim službama unutar muzeja. Njihov je cilj educirati posjetitelje i približiti im muzejske sadržaje na zanimljiv i interaktivan način kako bi stvorili bogato iskustvo posjeta muzeju. Zadatak muzejskog pedagoga uključuje i prenošenje kulturne poruke muzeja na način prilagođen svakom posjetitelju, potičući animiranje muzeja, oživljavanje i otvaranje muzeja širem krugu korisnika. Kroz ovo djelovanje, muzejski pedagog ostvaruje društvenu svrhu samog muzeja (Detling, 2011).

Muzejski pedagozi organiziraju edukativne aktivnosti unutar i izvan muzeja te održavaju kontakt s odgojno-obrazovnim institucijama poput vrtića, škola i fakulteta, te čak i s udrugama koje se bave edukacijom. Edukacijska uloga trebala bi biti integrirani dio kulturne politike svakog muzeja. Oni se ne ograničavaju samo na rad s učenicima u školama, već komuniciraju s različitim skupinama, uključujući predškolsku djecu, osobe treće dobi i osobe s posebnim potrebama. Stoga bi bilo prikladnije koristiti izraz "muzejski edukator" kako bi se bolje odrazila njihova raznolika uloga u obrazovanju (Detling, 2009).

Suradnja između muzeja i odgojno-obrazovnih ustanova bi trebala biti uzajamna. To znači da muzejski pedagozi ne bi trebali samo pozivati škole/vrtiće da posjete muzej, već bi trebali i sami posjećivati iste kako bi provodili odgojno-obrazovne aktivnosti. Ovime bi muzeji izašli u susret ustanovama koje možda nisu u mogućnosti organizirati posjet muzeju, ali istovremeno bi potaknuli škole/vrtiće da posjete muzej. Nažalost, postoji problem jer vrlo mali broj nastavnika/odgajatelja stječe znanja o tome kako iskoristiti potencijal muzeja u svom radu

tijekom obrazovanja. Jedan od prijedloga za rješavanje ovog problema jest da muzeji organiziraju obuke za nastavnike/odgajatelje. Muzejski pedagozi bi trebali organizirati sastanke s predstavnicima odgojno-obrazovnih ustanova kako bi ih upoznali s odgojno-obrazovnim programom i kako bi zajedno radili na povezivanju muzejskog programa s nastavnim planom i programom ustanova. Na tim sastancima bi se mogli raspravljati i o već provedenim programima kako bi se utvrdilo jesu li svi kriteriji ispunjeni i na čemu treba poraditi kako bi buduća suradnja bila uspješnija (Ambrose, Paine, 2012).

Uobičajeno shvaćanje posla muzejskog pedagoga obuhvaća vođenje raznih aktivnosti kao što su radionice, igraonice i vođenja posjetitelja. Međutim, njihova uloga je puno šira ili barem bi trebala biti. Muzejski pedagog bi trebao biti zastupnik interesa raznolike publike - od najmlađih do osoba treće dobi, uključujući osobe s invaliditetom. Očekuje se da muzejski pedagog djeluje kao (su)autor edukativnih izložbi ili izložbi koje su rezultat kreativnih radionica. Muzejski pedagozi bi trebali organizirati i voditi različite aktivnosti u muzeju, osim radionica i igraonica, kao što su seminari, predavanja te izdavanje publikacija prilagođenih širokoj publici. Na taj način, aktivno bi se uključili u animaciju muzeja, potaknuli interes posjetitelja, otvorili muzej svima, učinili ga atraktivnim, nekonvencionalnim i ugodnim mjestom za posjetitelje (Detling, 2009). Kvalitetan muzejski pedagog treba posjedovati dobro razvijene komunikacijske vještine budući da uglavnom radi izravno s posjetiteljima. Također, bitno je da bude osoba s društvenom sviješću i kreativnim pristupom (Laszlo Klema, Bertek, 2019).

Muzejska pedagogija još uvijek često nesvjesno se percipira isključivo kroz prizmu rada s djecom, unatoč činjenici da programi za djecu čine samo jedan dio edukativnih aktivnosti u muzejima. Ljudi često i dalje doživljavaju muzejske pedagoge kao osobe koje se bave isključivo vođenjem radionica s djecom, gdje se crtaju i režu papirići. Međutim, stvarnost je sasvim drugačija - muzejski pedagozi rade s različitim društvenim skupinama, a posebno ulažu trud u rad s tinejdžerima, koji su najteža ciljane skupina kad je u pitanju poticanje na samostalan posjet muzeju (Laszlo Klemar, Bertek, 2019).

3.2. MUZEJSKI PREDMET – PREDMET BAŠTINE

Muzejski predmet je osnovna komponenta muzejske zbirke, bez obzira na to unutar koje zbirke se nalazi, čuva i istražuje. Njegova osnovna karakteristika je da je izdvojen iz izvornog ili arheološkog konteksta i prenesen u muzejski kontekst, gdje preuzima informacijsku i komunikacijsku funkciju koja je svojstvena muzejskom okruženju (Maroević, 2005).

Predmeti baštine otkrivaju svoju povijest i govore o svom postojanju u vremenu i prostoru. Pružaju neposredan uvid u događaje koji su se s njima povezivali - tko ih je stvorio, koristio, zaštitio, pohranio ili izlagao, te kako su se koristili u svojoj izvornoj svrsi i u različitim drugim kontekstima. Ovi predmeti daju neograničenu količinu podataka, ovisno o njihovoj složenosti i odnosu čovjeka prema njima. Oni sadrže informacije o razdobljima u kojima su postojali, elemente stila, i pružaju osnovu za teorije i interpretacije koje su ljudi kasnije izgradili oko njih. Također, predmeti baštine nose u sebi sve ove slojeve informacija koje čine njihovu vrijednost i značaj u širem kontekstu povijesti i kulture (Maroević, 1993).

Leinhardt, Crowley i Knutson (2002., prema Kisovar-Ivanda, 2014) ističu četiri ključne karakteristike muzejskih predmeta: rezoluciju i gustoću informacija, dimenzije, izvornost i vrijednost.

1. Rezolucija i gustoća informacija ukazuju na važnost izravnog doživljaja muzejskog predmeta. Iako fotografije i crteži mogu pružiti važne vizualne informacije o predmetu, oni ipak predstavljaju samo apstrakcije, gdje umjetnik odlučuje koje će aspekte naglasiti ili izostaviti. Stvarni muzejski predmet nudi nezamjenjivo iskustvo, jer neke njegove karakteristike, poput zvukova, mirisa i teksture, ne mogu biti dočarane fotografijom.
2. Dimenzije predmeta ponekad igraju ključnu ulogu u doživljaju muzejskog iskustva. Stvarni predmeti u muzeju su prikazani u svojoj stvarnoj veličini, što može izazvati snažan dojam, poput susreta djeteta s ogromnim kosturom dinosaura.
3. Izvornost predmeta postoji u interakciji s našom poviješću i kulturom. To znači da svaki predmet ima svoju vlastitu priču i kontekst koji ga čini izvornim i jedinstvenim.
4. Vrijednost muzejskog predmeta obuhvaća njegovu autentičnost, jedinstvenost i kulturnu važnost. Ne mora uvijek biti materijalno vrijedan, ali često je vrijedan zbog svoje jedinstvenosti i povijesne važnosti. Nekima od nas svakodnevni život ne donosi priliku da posjeduju predmete velike kulturne vrijednosti. Stoga, posjet muzeju i

mogućnost promatranja takvih predmeta omogućuju nam da se na trenutak povežemo s njima i zamislimo kao vlasnici ili posjednici.

Ambrose i Paine (2012) ukazuju na mogućnost suradnje muzeja i odgojno-obrazovnih ustanova putem usluge pozajmljivanja muzejskih predmeta. Muzeji mogu privremeno posuditi predmete iz svojih zbirki školama, omogućavajući odgojno-obrazovnim djelatnicima da ih koriste kao nastavne materijale u obrazovanju. Ova praksa omogućuje integraciju učenja putem muzejskih predmeta u obrazovni program i potiče nastavnike/odgajatelje i djecu na posjete muzejskim ustanovama. Iako usluga pozajmljivanja muzejskih predmeta ima svoje prednosti, treba razmotriti i nedostatke. Jedan od glavnih nedostataka je mogućnost bržeg propadanja i oštećenja predmeta tijekom korištenja u odgojno-obrazovnim ustanovama. Osim toga, ova usluga zahtijeva dugotrajnu administraciju i može biti financijski zahtjevna za muzeje.

Unatoč tome, neki europski muzeji su razvili koncept "pokretnih muzeja" koji pružaju malu sliku o muzeju lokalnim školama/vrtićima ili u ruralnim područjima. Ovi pokretni muzeji obično su veliki kontejneri koji sadrže muzejske predmete. Pružanjem ove dvije usluge, muzeji mogu pomoći ustanovama koje nemaju priliku posjetiti muzej da dobiju uvid u rad muzeja i da vide neke od muzejskih predmeta kojima muzeji raspolažu (Ambrose, Paine, 2012).

3.3. MUZEJSKA KOMUNIKACIJA

Jedan od ključnih ciljeva svih aktivnosti vezanih za očuvanje, proučavanje i prenošenje vrijednosti kulturne i prirodne baštine je komunikacija tih vrijednosti. Komunikacija poruka baštine ima za cilj da približi baštinu ljudima i njihovim zajednicama, obogaćujući kvalitetu njihovog života. Muzeji ostvaruju komunikaciju putem dijaloga između istraživača i muzejskih predmeta, kao i putem javnog izlaganja i publikacija. Dijalog je ključan oblik komunikacije u muzejskom okruženju (Maroević, 1993). Osim toga, muzeji koriste i druge metode kako bi komunicirali s korisnicima, uključujući stručna vođenja, pedagoške radionice i publikacije namijenjene djeci i mladima. Ove aktivnosti pomažu muzejima da ispune svoju odgojno-obrazovnu ulogu.

Jedan od najčešćih načina komunikacije putem kojeg muzeji ostvaruju svoju edukativnu funkciju je stručno vođenje. Iako teorija predviđa da bi ovu ulogu trebali obavljati posebno obučeni muzejski vodiči, u praksi je situacija drugačija, pa često tu ulogu preuzima muzejski pedagog. On ima ulogu tumača izložbenog sadržaja tijekom vođenja, uzimajući u obzir znanstvene sposobnosti i interese posjetitelja. Ako muzej nema zaposlenog muzejskog pedagoga, tada tu odgovornost preuzimaju kustosi i drugo muzejsko osoblje (Smetko, 2007, prema Detling, 2010). Detling (2010) ističe važnost kvalitetne izvedbe stručnog vođenja, te sugerira da muzejski pedagog treba koristiti različite oblike komunikacije kako bi potaknuo aktivno sudjelovanje posjetitelja tijekom vođenja, a ne samo pasivno slušanje. Preporučuje se i prilagodba veličine grupe, obično se ograničava na manje od 30 sudionika, kako bi se osigurala kvaliteta iskustva u muzeju. Stručno vođenje treba prilagoditi specifičnom korisniku (poput djece, učenika osnovnih ili srednjih škola, osoba s invaliditetom) i cilju posjeta (kao što je školski izlet, nastavni plan i program). Ponekad može biti dovoljno vođenje kroz dio stalnog postava ili izložbe da bi se postigli obrazovni ciljevi. Suradnja škola s muzejima i unaprijed dogovoreni ciljevi posjeta igraju ključnu ulogu u uspješnom stručnom vođenju.

Pedagoška radionica je čest način komunikacije u muzejima i istovremeno je jedna od najčešćih metoda odgojno-obrazovnog rada u tim ustanovama. Ovaj oblik rada potiče sveobuhvatan osobni razvoj svakog sudionika, usmjeravajući se na stjecanje praktičnih vještina koje se mogu primijeniti u svakodnevnom životu. Ključno obilježje pedagoških radionica je grupna interakcija, gdje sudionici komuniciraju međusobno u krugu, dijeleći svoja iskustva i spoznaje. Glavni cilj ovih radionica je pretvaranje iskustva u učenje putem aktivnog sudjelovanja i suradničkog pristupa. Suradničko učenje potiče timski rad, rješavanje problema

i donošenje odluka, što potiče divergentno razmišljanje, kritičku analizu, otvorenu komunikaciju, sudjelovanje u diskusijama, preuzimanje odgovornosti i razvoj međusobnog povjerenja (Jindra, 2010). Važno je da svi sudionici u muzeju osjećaju opuštenost, sigurnost i prihvaćenost kako bi pedagoške radionice bile uspješne (Buljubašić-Kuzmanić, 2006). Ove radionice su posebno usmjereni prema djeci i mladima, te muzeji surađuju s obrazovnim institucijama poput vrtića i škola. Uloga muzejskog pedagoga uključuje pažljivo planiranje radionica kako bi se zadovoljile različite potrebe i interesi posjetitelja. Proces planiranja i programiranja radionica usklađuje se s odgojno-obrazovnim ciljevima koje škole žele postići tijekom posjeta muzeju. To zahtijeva prvo istraživanje i analizu potreba škola, a zatim uspostavljanje ciljeva radionica u suradnji s nastavnicima, uključujući odabir teme, sadržaja, materijala, metoda rada i aktivnosti (Martinko, 2012). Ovaj proces pripreme za rad u muzeju je dugotrajan i zahtijeva dobru organizaciju i komunikaciju između muzejskog pedagoga i nastavnika (Detling, 2010).

Muzejske publikacije namijenjene djeci i mladima čine bitan dio izdavačkog portfolija muzeja, i ova aktivnost zahtijeva znatno veću pažnju nego što se obično posvećuje. Sadržaj tih publikacija treba biti prezentiran na način koji je razumljiv i prikladan za različite dobne skupine, kako bi zadovoljio njihove interese i potrebe. Ključnu ulogu u kreiranju, pripremi i objavi ovakvih obrazovnih materijala imaju muzejski pedagozi. Muzejske publikacije za djecu i mlade mogu biti dostupne u tiskanom i elektroničkom formatu kako bi bile pristupačne korisnicima. To mogu biti vodiči, katalozi, brošure, letci, radni materijali, slikovnice i drugo (Jelavić, 2014). Ambrose i Paine (2012) naglašavaju važnost suradnje muzeja s odgojno-obrazovnim djelatnicima, pružajući im materijale za učenje. Također, postavljanje ovih materijala na web stranice muzeja omogućava im da ih preuzmu i koriste u svojim nastavnim planovima. Stoga bi muzeji trebali prvo konzultirati lokalne škole/vrtiće kako bi saznali njihove potrebe prije nego krenu stvarati odgojno-obrazovne materijale. Važno je da muzeji na svojim web stranicama pruže informacije o svojim uslugama za škole/vrtiće, uključujući kontakte muzejskog pedagoga, kako rezervirati posjet djece, dostupne usluge (posjete, vođene ture, događaji), ponudene sadržaje za posjetiteljske skupine (prostor za obrazovne aktivnosti, radni materijali, audiovizualni resursi) i informacije o pristupačnosti za osobe s invaliditetom.

3.4. UČENJE U MUZEJU

Informalna okruženja poput muzeja pružaju značajne mogućnosti za obrazovanje. Kako se naglasak u muzejskom radu preusmjerio s predmeta, koji se izlaže, na aktivnosti posjetitelja, pitanje učenja u muzejima postalo je ključno. U muzejima, pitanje obrazovanja posjetitelja je mnogo više od intelektualne znatiželje; obrazovanje u muzejima i razumijevanje kako posjetitelji uče postali su pitanje opstanka samih muzeja (Milutinović, 2010).

Gibs, Sani i Thompson (2006., prema Kisovar-Ivanda, 2014) identificiraju četiri glavna pristupa učenju u muzejima, a svaki pristup ima svoje karakteristike:

1. **Instruktivni pristup:** U ovom pristupu muzejska institucija preuzima ulogu učitelja, dok je uloga posjetitelja uglavnom pasivna. Muzejski pedagozi djeluju kao glasnici eksperata i prenose unaprijed definirane informacije posjetiteljima ili sudionicima učenja u muzeju, često kroz vođene ture. Ovaj pristup je usmjeren na precizno planiran prijenos informacija, što omogućuje brzo prihvaćanje i pamćenje tih informacija. Međutim, nedostatak ovog pristupa je što su informacije odabrane od strane eksperata, a pretpostavlja se da će posjetitelji naučiti samo one činjenice koje su eksperti izdvojili. Također, ovaj pristup ne uzima u obzir različite stilove učenja jer se informacije prenose svima na isti način.
2. **Aktivni pristup:** U 1970-ima, ovaj pristup je postao popularan u europskim prirodoslovnim muzejima, no danas ga primjećujemo u različitim vrstama muzeja s različitim tematskim usmjerenjima. Zagovornici ovog pristupa vjeruju da se najuspješnije učenje odvija u opuštenoj i neformalnoj atmosferi, gdje se razbijaju stroge granice između učenja i zabave. Učenje se shvaća kao proces koji se temelji na aktivnostima posjetitelja, kao što su igre uloga, praktični rad na specifičnim zadacima i interaktivna iskustva učenja. Ovaj pristup često se koristi u interaktivnim izložbama u mnogim suvremenim muzejima.
3. **Konstruktivistički pristup:** Muzeji mogu odabrati konstruktivistički pristup učenju, pri čemu muzej postaje platforma na kojoj se susreću raznoliki stilovi učenja prilagođeni različitim posjetiteljima. Fokus se premješta s same izložbe i specifičnih muzejskih sadržaja na posjetitelja. Učenje se tretira kao dinamičan proces i društvena aktivnost u kojoj posjetitelji donose svoje stavove, vrijednosti i iskustva. Stručnjaci u muzejima nastoje omogućiti posjetiteljima mogućnost izbora među različitim načinima učenja. To

postizu kreiranjem izložbi s različitim stilovima, omogućavanjem različitih metoda učenja i prilagodbom razine uključenosti prema potrebama posjetitelja.

4. **Socijalno-konstruktivistički pristup:** Ovaj pristup vidi muzej kao mjesto gdje se socijalno, kulturno, povijesno i političko znanje konstruira kroz proces rasprave i pregovaranja. Posjetitelji se smatraju interpretatorima koji imaju pravo ispitivati i raspravljati o saznanjima prema vlastitom identitetu i društvenom položaju. Kontekst postaje ključan, nadmašujući važnost same izložbe ili muzejskih sadržaja. Znanje se prihvaća kao fluidno i neprestano se mijenja u postmodernom smislu, bez stalnih sukoba ili borbi, uvijek otvoreno za izazove i stalno ponovno definiranje.

Bitno je istaknuti da su obrazovna pitanja izuzetno kompleksna. Svaki proces učenja, uključujući učenje unutar muzeja, teško je moguće potpuno reducirati na samo jednu teoriju ili model. Stoga, u praksi muzeja često se događa da znanstvenici iz različitih teorija biraju, prihvaćaju i primjenjuju ono što smatraju najprimjerenijim, umjesto da se oslanjaju isključivo na jednu teoriju ili stvaraju vlastite teorije u njihovim produktivnim oblicima - ovo se naziva pristupom eklekticizma (Kisovar-Ivanda, 2014).

3.5. DIJETE I MUZEJ

Muzeji, kao dio društvenog okruženja, imaju važnu ulogu u razvoju djece i nude zanimljivo iskustvo izvan obiteljskog okruženja. Oni pružaju prostor za igru, učenje i život djece predškolske dobi. Kvaliteta i raznovrsnost okruženja značajno utječu na djetetov razvoj. Način organizacije prostora i struktura okoline utječu na djetetovo ponašanje, interakciju s vršnjacima i odraslima te komunikaciju. Nedavna istraživanja potvrđuju važnost rane stimulacije i poticajnog okruženja za optimalan razvoj djeteta. Obogaćenje djetetovog ranog okruženja uključuje i aktivan angažman muzejskih prostora u edukativne svrhe. Novi sadržaji u novim prostorima privlače pažnju. Tipična obilježja predškolske djece uključuju radoznalost i spremnost za istraživanje novih stvari. Primjećuje se da djeca reagiraju tako da žele dodirnuti muzejske eksponate, igraju se istraživanja i otkrivanja, izražavaju radost i čuđenje te su aktivna u motoričkim aktivnostima (gestikulacija, trčanje, skrivanje iza eksponata, hvatanje i slično) (Brajčić, 2013).

Nažalost, neki muzejski radnici smatraju da je upoznavanje kulturnog nasljeđa u muzeju predškolskoj djeci prezahtjevan zadatak s nesigurnim ishodom. Međutim, treba se imati povjerenja u sposobnosti djece za razumijevanje predstavljenih sadržaja, kako ističe Susan Gelman u svojem istraživanju:

- Koncepti su alati koji imaju snažan utjecaj na djetetovo razmišljanje, bilo pozitivan ili negativan.
- Rani koncepti djeteta ne moraju nužno biti konkretni ili temeljeni na percepciji. Čak i predškolska djeca su sposobna razmišljati o stvarima koje nisu očigledne, o suptilnim i apstraktnim idejama.
- Dječji koncepti nisu jednoliki u svim područjima niti isti kod svakog djeteta.
- Dječji koncepti odražavaju njihove rastuće "teorije" o svijetu oko sebe (Gelman, 1998., prema Brajčić, 2013).

Razvoj sposobnosti predočavanja predškolskoj djeci omogućuje razumijevanje prošlosti i maštovito pretpostavljanje budućnosti. Ova kognitivna osobina predstavlja značajan korak naprijed u razvoju intelektualnih sposobnosti. Istovremeno, napredak u razvoju govora, uključujući sposobnost reprodukcije i razumijevanja, omogućuje djetetu da se izražava i komunicira. To je faza kada kulturna baština postaje temelj za stjecanje znanja (Brajčić, 2013).

Aktivnosti koje se provode u muzejima s ciljem upoznavanja prošlih događanja i vrijedne kulturne baštine trebaju biti temeljene na sadržajima i pristupima koji odgovaraju dječjoj dobi i individualnim karakteristikama. Nacionalno udruženje za odgoj i obrazovanje predškolske djece (NAYEC) definira dvije ključne dimenzije odgovarajućih aktivnosti: usklađenost s dječjom dobi i prilagodba individualnim potrebama. Razvojne etape djeteta su predvidljive, a okolina koja je prilagođena razvoju poštuje djetetov rast, razvoj i učenje. Ovaj pristup također prepoznaje svako dijete kao jedinstvenu osobu s vlastitim potrebama. Stoga, pedagoški okviri trebaju odražavati raznolikost u kurikulumu i iskustvima koja se pružaju djetetu (Brajčić, 2013).

4. MUZEJ GRADA TROGIRA

Muzej grada Trogira je utemeljen 1963. godine, a pristup javnosti omogućen mu je 1966. godine zahvaljujući inicijativi Grada Trogira, koji je i osnivač ove ustanove. Ova javna institucija ima osnovnu svrhu prikupljanja, istraživanja, proučavanja, obrade i sustavne organizacije kulturnih dobara iz Trogira i okolnih područja, u skladu sa Statutom Muzeja grada Trogira odobrenim od strane Grada 2010. godine. Rad Muzeja usklađen je s važećim Zakonom o muzejima i odgovarajućim propisima, kao i službeno odobrenim Statutom Muzeja grada Trogira od strane Grada Trogira (Muzej grada Trogira, 2021).

Muzej ima ključnu ulogu u očuvanju muzejske građe, dokumentacije i zaštićenih kulturnih lokaliteta u Republici Hrvatskoj, te redovito organizira različite događaje kao što su izložbe, pedagoške radionice, koncerti, predstave, okrugli stolovi, znanstveni skupovi i predavanja. Također, Muzej grada Trogira aktivno dijeli informacije o svojoj muzejskoj građi, dokumentaciji i kulturnim lokalitetima putem raznih komunikacijskih kanala, uključujući stručne i znanstvene publikacije, periodične tiskovine, elektroničke publikacije, internetske stranice, blogove i društvene mreže. Glavna svrha muzeja je približiti kulturnu baštinu široj javnosti, omogućujući njen pristup, obrazovanje i predstavljanje kao važnog dijela nacionalne i svjetske baštine, uz istovremeno osiguranje njezine zaštite i očuvanja za buduće generacije. Muzej se smjestio u palači Garagnin – Fanfogna, koja je zaštićeni spomenik najviše kategorije, a već godinama se obnavlja kako bi se pripremila za novi stalni postav muzejskih eksponata, arhivske i knjižne građe kroz projekte konzervacije i restauracije (Muzej grada Trogira, 2021).

U demokratskom društvu, Muzej grada Trogira ima odgovornost pridonositi međusobnom razumijevanju i razvoju zajednice putem odgovornog pristupa kulturnoj, umjetničkoj i povijesnoj baštini. Republika Hrvatska je potpisnica mnogih konvencija koje se odnose na zaštitu kulturne baštine. Zbog toga su svi hrvatski muzeji, uključujući i Muzej grada Trogira, obvezni poštovati ove konvencije. Ove međunarodne sporazume obuhvaćaju zaštitu svjetske kulturne i prirodne baštine, arheološke baštine, nematerijalne kulturne baštine, podvodne kulturne baštine, europskog krajolika, arhitektonskog nasljeđa, mjere zabrane nelegalne trgovine kulturnim dobrima, zaštitu kulturnih dobara tijekom oružanih sukoba, međunarodne izložbe i drugo. Ova pravila su od posebnog značaja jer Muzej grada Trogira nalazi se u gradu koji je od 1997. godine pod zaštitom UNESCO-a (Muzej grada Trogira, 2021).

Danas, uloga muzeja nije ograničena samo na osnovne muzejske aktivnosti, već se proširuje na lokalnu, nacionalnu i međunarodnu razinu. Zbog toga, Muzej grada Trogira ima viziju postati vodećom institucijom u kulturnom životu grada Trogira. Muzej teži stvaranju obogaćenog i visokokvalitetnog kulturnog okruženja te pridonosi održivom razvoju i suvremenom društvu. Sve ove ciljeve postižu promoviranjem spoznaja o kulturnoj, umjetničkoj i povijesnoj baštini Trogira i okolice na stručan, odgovoran, objektivan, zanimljiv i pristupačan način (Muzej grada Trogira, 2021).

Prema definiciji Međunarodnog savjeta muzeja (ICOM), Muzej grada Trogira ima zadatak brinuti se o kulturnoj i prirodnoj baštini tog grada. Kroz prikupljanje, istraživanje, očuvanje, zaštitu, prezentaciju i tumačenje povijesti, kulture, umjetnosti i tradicije Trogira i okolice, muzej olakšava razmjenu informacija i protok ključnih znanja za razumijevanje ljudi i društva. Misija Muzeja grada Trogira je razvijati sve aspekte muzejske djelatnosti u korist društva i okoliša u kojem djeluje. Kroz suradnju s različitim sektorima, od turizma do građevinarstva, muzej potiče održivi razvoj na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini. Muzej služi kao mjesto slobodnog pristupa znanju i civilizacijskim dostignućima, nudeći mogućnosti učenja i istraživanja. Također, muzej ima ulogu kulturnog središta i mjesta susreta građana, ključno doprinoseći poboljšanju kvalitete života pružajući raznovrsnu i pristupačnu kulturnu ponudu. Muzej grada Trogira aktivno promovira kulturno-povijesnu baštinu Trogira i okolice, čuvajući je za sadašnje i buduće generacije. Ova ustanova obuhvaća raznoliku građu iz različitih vremenskih razdoblja i tematskih područja organiziranu u zasebne zbirke te također posjeduje važnu knjižnu građu, suvremenu muzejsku knjižnicu te dokumentacijske i arhivske zbirke (Muzej grada Trogira, 2021).

Muzej grada Trogira ima značajnu važnost zbog obimnog muzejskog fonda koji uključuje više od 3800 muzejskih predmeta i oko 100 000 predmeta studijske arheološke građe. Ovi artefakti su smješteni u 12 zbirki unutar povijesne jezgre Trogira, koja je pod zaštitom UNESCO-a. Dio ovog fonda je stalno izložen u različitim zgradama unutar Muzeja grada Trogira, smještenog u povijesnoj palači Garagnin – Fanfogna. Preostali dio fonda je dostupan putem povremenih izložbi, predavanja, okruglih stolova, pedagoških radionica i putem objavljivanja stručnih, znanstvenih i popularno-znanstvenih članaka, elektroničkih publikacija, blogova i sličnih aktivnosti (Muzej grada Trogira, 2021).

Muzej grada Trogira demonstrira svoju vrijednost kroz stručan pristup materijalnoj i nematerijalnoj kulturno-povijesnoj i prirodnoj baštini Trogira i okolice. Kroz neprestana

istraživanja i prezentaciju znanja o ovom području, muzej doprinosi podizanju svijesti javnosti o bogatstvu naslijeđa na svom teritoriju. Edukativne aktivnosti, posebno usmjerene prema djeci i mladima, imaju ključnu važnost. Osim suradnje s odgojno-obrazovnim ustanovama, Muzej grada Trogira koristi suvremene komunikacijske alate na internetu kako bi stalno bio dostupan publici. Na taj način, muzej virtualno približava svoje sadržaje posjetiteljima i korisnicima, ulazeći u njihov svakodnevni život i stvarajući interaktivno okruženje koje ne samo što obogaćuje svijest o kulturnoj baštini, već također pridonosi osobnom razvoju pojedinaca i lokalne zajednice. Otvorenost za suradnju i odgovornost prema partnerima, uključujući druge kulturne institucije, znanstvene organizacije, obrazovne ustanove, strukovne udruge, vlasti i pojedince, također su ključne vrijednosti Muzeja grada Trogira (Muzej grada Trogira, 2021).

5. ISTRAŽIVANJE

5.1. CILJ ISTRAŽIVANJA

Ispitati modalitete komunikacijskog djelovanja Muzeja grada Trogira i njihovu povezanost s promicanjem baštinske kulture.

5.2. ISTRAŽIVAČKO PITANJE

Koje djelatnosti Muzeja grada Trogira osobito doprinose promicanju baštinske kulture?

5.3. METODOLOŠKI PRISTUP

Istraživanje je provedeno u okviru kvalitativne istraživačke paradigme i uključivalo je rad na pisanoj muzejskoj i pedagoškoj dokumentaciji, internetskim izvorima i artefaktima muzejskog okruženja.

6. DJELATNOSTI MUZEJA

Muzej grada Trogira sustavno bilježi svoju izložbenu aktivnost putem dokumentacijskog fonda pod nazivom "Evidencija o izložbama". Njegovi zaposlenici redovito organiziraju raznovrsne izložbe koje uključuju predmete iz vlastitih zbirki, kao i likovne izložbe suvremenih umjetnika. Također surađuju s drugim muzejskim institucijama, kulturnim društvima, institucijama i pojedincima kako bi priredili gostujuće izložbe. Najstariji dokumentirani primjer izložbe u fondu Izložbene djelatnosti Muzeja grada Trogira je izložba „El-Shatt“ održana 1965. godine. Tijekom svojih 60 godina postojanja, Muzej je organizirao više od 600 izložbi, uključujući i vlastite i gostujuće izložbe (Bilić-Petričević i sur., 2013).

Tijekom šezdesetogodišnjeg razdoblja postojanja, Muzej grada Trogira posvetio je posebnu pažnju svojoj izdavačkoj djelatnosti. Muzej je izdao različite publikacije, uključujući višejezični vodič kroz stalnu postavu Muzeja iz 1967. godine, tiskan na 4 jezika. Također su objavljene kulturno-povijesne studije koje su izradili stručnjaci, rasvjetljujući specifične

povijesne periode ili doprinoseći razumijevanju područja i važnih ličnosti iz trogirске prošlosti. Muzej je također objavio kataloge likovnih izložbi održanih unutar svojih prostora, različite u obimu i kvaliteti, od jednostavnih izdanja s kućnih pisaca do visokokvalitetnih tiskanih materijala. Za značajnije izložbe izrađuju se i posebni plakati. U svrhu promocije svojih aktivnosti i zbirki, Muzej je također proizveo razglednice s različitim motivima, kalendare i čestitke. Muzejske publikacije koriste se u razmjeni s drugim institucijama unutar zemlje i inozemstva, a također se prodaju kako bi promovirale Muzej (Bilić-Petričević i sur, 2013).

6.1. PEDAGOŠKA DJELATNOST

Muzej grada Trogira provodi pedagoške aktivnosti putem stručnih vođenja djece kroz muzejski postav ili organiziranjem predavanja o kulturnoj baštini Trogira. Tijekom 80-ih godina, organiziran je muzejski natječaj „Koliko poznajem povijest Trogira“ u obliku kviza, a u 90-ima je ostvarena uspješna suradnja s učenicima Srednje škole Ivana Lucića kroz njihovu UNESCO-vu radionicu. Godine 2000., ova radionica je sudjelovala u natječaju za originalni suvenir grada Trogira, izrađujući bookmarke s različitim detaljima kulturno-povijesne baštine grada. Istu godinu, proveli su anketu među starim trogirskim obiteljima o božićnim običajima, nakon čega su organizirali izložbu „Božić“ u Trogiru. Također su istraživali Lubinovu knjižnicu koja se čuva u Muzeju grada Trogira. Nakon nekoliko godina pauze, suradnja između Muzeja i ove srednjoškolske radionice nastavljena je 2012. godine s ciljem upoznavanja učenika s kulturnom baštinom i važnošću njezina očuvanja (Bilić-Petričević i sur., 2013).

Krajem 2007. godine, Muzej grada Trogira je dobio radno mjesto muzejskog pedagoga. Od tada pa do danas, organizirane su različite radionice koje su se fokusirale na pojedine muzejske artefakte ili na temu likovnosti kao važnog umjetničkog izraza kojeg muzej podržava. Na primjer, izložba "Ples cvjetnih latica" iz 2007. godine predstavljala je likovne radove djece na temu cvijeća kao posebnog iznenađenja koje se može pokloniti, inspirirana temom "iznenađenje" koju je Muzej grada Trogira podržao u suradnji sa Sekcijom za muzejsku pedagogiju. Godine 2008., učenici su proučavali hemeroteku, a rezultat toga bio je odabir određenih novinskih članaka koji su služili kao materijal za izložbu pod nazivom "Što je to hemeroteka?". Osim suradnje s djecom školske dobi, Muzej je provodio projekte i izložbe u suradnji s građanima Trogira kako bi očuvao priče iz prošlosti. Na primjer, izložbom "Zaboravljeni Trogir" 2009. godine, Muzej je potaknuo određenu skupinu ljudi da se prisjete vremena svoje mladosti kada su konji i kola bili uobičajeni način prijevoza u Trogiru. Tijekom izložbe "Rašpin Jure" 2010. godine, surađivali su s trogirskim maškarama, predstavljajući njihove nastupe i projekte tijekom desetljeća. Također su napravili intervju s osobama koje su slušale rock glazbu tijekom izložbe "Daj smanji to malo!" iste godine. Izložba "Dva, tri kluka i jedna žlica" 2012. godine rezultat je suradnje s ženama čiji su preci bili vješti tkalci (Bilić-Petričević i sur., 2013).

2020. godine kada je epidemiološka situacija onemogućila održavanje pedagoških radionica u Edukativnoj zoni Muzeja grada Trogira, muzejska pedagoginja je pripremala zanimljive online korak-po-korak vodiče za izradu različitih predmeta. Počevši od ožujka 2020.

godine, pa i dan danas, brojne su kreativne ruke, prateći uputstva mogle izraditi različite predmete poput papirnatih cvjetova, unikatnih dnevnika, okvira za fotografije, sovice od papira, vjenčića za vrata i slično (Muzej grada Trogira, 2023).

Danas, u okviru pedagoške djelatnosti, se svakog mjeseca u Edukativnoj zoni Muzeja grada Trogira održavaju pedagoške radionice različite tematike u jutarnjem i poslijepodnevnom terminu koje osmišljava i realizira viša kustosica pedagoginja. Osim radionica koje se odvijaju po najavi, tijekom cijele godine vrtići, škole ili zainteresirane grupe mogu dogovoriti održavanje radionica. Osim u Edukativnoj zoni radionice se, u suradnji s odgojno-obrazovnim ustanovama, turističkim zajednicama, udrugama, Gradom Trogirom i okolnim općinama, održavaju u dječjim vrtićima, školama, na otvorenim prostorima u povijesnoj jezgri, pa čak i na plažama. U ponudi su trenutno osam radionica razvrstane pod dvije kategorije:

1. Radionice povezane s muzejskim predmetima:

- a. Pišem pismo (Ciljana skupina: 5.-8. razred OŠ, 1.-4. razred SŠ) - Proučavanje različitih vrsti pisama koja se čuvaju u muzeju. Sudionici otkrivaju kako su se još u nedavnoj prošlosti pisala pisma te neka uvriježena pravila koja su se tom prigodom poštivala. Polaznici radionice imaju priliku napisati vlastito pismo te ga poslati željenoj osobi.
- b. Kartolina (Ciljana skupina: 3.-8. razred OŠ, 1.-4. razred SŠ) - Proučavanje različitih vrsti razglednica koje se čuvaju u Muzeju grada Trogira. Sudionici otkrivaju kako su se još u nedavnoj prošlosti pisale razglednice te neka uvriježena pravila koja su se tom prigodom poštivala. Polaznici imaju priliku izraditi svoju razglednicu te ju poslati željenoj osobi.
- c. Putto (Ciljana skupina: sve dobne skupine) - U Muzeju grada Trogira smješten je kip putta s grbom trogirске obitelji Cippico. Ovaj dječak svojom razigranošću i optimizmom predstavlja pravi duh renesanse – onaj u kojem slavimo život i čovjeka. Polaznici ove radionice imaju priliku izrađivati putta tehnikom kolaža koristeći različite vrste i oblike papira – prema vlastitom nahođenju i mašti.
- d. Pivac u Muzeju! (Ciljana skupina: 1.-5. razred OŠ) - Pulene su krasile pramce jedrenjaka; jedna takva, ona u obliku pijetla čuva se u trogirskom muzeju. Kako je stigla u muzej, koji je jedrenjak krasila saznati će polaznici ove radionice te će tom prigodom imati priliku izraditi mapu s različitim zadacima upravo na temu trogirskog pivca!

2. Radionice povezane s godišnjim ciklusom:

- a. Krinka (Ciljana skupina: školski uzrast) - Povodom najluđeg doba u godini ili vremena od maškara polaznici ove radionice imaju priliku izraditi svoju vlastitu krinku koja se tijekom stoljeća koristila u različitim prigodama.
- b. Uskršnji zeko (Ciljana skupina: sve dobne skupine) - Vrijeme od Uskrsa je prilika da polaznici radionice izrade lik uskršnjeg zeke i ponesu ga kućama kako bi im uveseljavao vlastiti dom i ukućane.
- c. Djeca (Ciljana skupina: sve dobne skupine) - Bez djece nema života, nema budućnosti, a ni sadašnjosti. Polaznici ove radionice imaju priliku izraditi poklon za neko dijete. Na ovaj način obilježava se Međunarodni dan djeteta u mjesecu studenom.
- d. Božićna čestitka (Ciljana skupina: sve dobne skupine) - U nedavnoj prošlosti ljudi su slali papirnate čestitke, nažalost to vrijeme je iščezlo... Radionicom Božićna čestitka nove, suvremene generacije mogu osjetiti ljepotu i draž izrade i slanja božićne čestitke koja je njihovih ruku djelo (Muzej grada Trogira, 2023).

Djela djece stvorena tijekom radionica izlažu se svake godine u studenom na godišnjoj izložbi pedagoških aktivnosti Muzeja grada Trogira povodom Međunarodnog dana djeteta. Također, izložba dječjih radova se održava i u svibnju kao zaključak ciklusa tematskih radionica koje su dio Edukativne muzejske akcije Hrvatskog muzejskog društva povodom Međunarodnog dana muzeja. Pojedine radionice također su kao finale ostvarile zanimljive izložbe, primjerice Ples cvjetnih latica, Etno đirada u malom, Od kale do vrat, Lito na tiramolu, Okruški tiramol (Muzej grada Trogira, 2023)...

Muzejska pedagogija u Muzeju grada Trogira usmjerava se prema komunikaciji s različitim društvenim skupinama, fokusirajući se na teme koje se odnose na svakodnevni život i običaje lokalnog stanovništva. Osim toga, muzejski pedagozi nastoje organizirati različite tematske aktivnosti za djecu izvan školskog okvira kako bi potaknuli šire obrazovanje i razvoj likovnog izražavanja. U malim sredinama poput Trogira, muzejska pedagogija teži biti pristupačna svima, potičući komunikaciju i suradnju među različitim društvenim skupinama, jer u takvim sredinama sve institucije mogu djelovati kao jedna zajednica (Muzej grada Trogira, 2021).

6.2. IZLOŽBE I DOGAĐANJA

Muzej grada Trogira redovito priređuje različite tematske izložbe iz vlastite zbirke, kao i likovne izložbe suvremenih autora. Osim toga, muzej surađuje s drugim muzejima, galerijama, institucijama, umjetnicima i udrugama kako bi organizirao i ugostio različite izložbe. Od 1965. godine, Muzej grada Trogira je organizirao više od 600 izložbi u svojim izložbenim prostorima (Bilić-Petričević i sur., 2013).

Muzej grada Trogira redovito organizira različite događaje kao što su javne tribine, okrugli stolovi, promocije knjiga, časopisa, CD-a, večeri poezije, projekcije filmova, koncerti, kazališne predstave, multimedijalne prezentacije, scensko-glazbeno-poetske večeri, predavanja, obilježavanje raznih obljetnica, znanstveni skupovi i radionice. Također, prostor Muzeja grada Trogira se koristi za snimanje filmova i spotova, organiziranje prijema, modnih revija te vjenčanja i slične događaje (Bilić-Petričević i sur., 2013).

U nastavku će se dati nekoliko primjera izložbi i događaja promicanja baštine Muzeja grada Trogira koji su povezani s odgojem i obrazovanjem.

6.2.1. IZLOŽBA „URA JE ZA PRUŽIT RUKU!“

Izložba "Ura je za pružit ruku!" zajednički je projekt Udruge tjelesnih invalida TOMS i Muzeja grada Trogira, obilježen povodom Međunarodnog dana osoba s invaliditetom 2015. godine. Ova izložba rukotvorina, koja ima humanitarnu svrhu, privukla je pažnju posjetitelja i uključuje prodaju proizvoda (Muzej grada Trogira, 2015).

Izložba se održala u atriju Muzeja grada Trogira, gdje su posjetitelji mogli vidjeti plakate s fotografijama Udruge TOMS, koji su prikazivali njihove aktivnosti, edukativne inicijative o invaliditetu, suradnju s drugima te njihove zabavne i društvene događaje. Budući da se izložba održavala tijekom blagdana Božića, posjetitelji su mogli vidjeti adventske vjenčice i različite božićne ukrase izrađene od strane djece iz Udruge TOMS. Učenici Srednje strukovne škole Blaža Jurjeva Trogirana volontirali su na izložbi, bili su odgovorni za prodaju ručno izrađenih predmeta i bili su dostupni za sva pitanja i nedoumice posjetitelja (Muzej grada Trogira, 2015).

Udruga TOMS ima 280 članova, zapošljava više od 40 ljudi i ima 18 volontera. Sljedeće godine obilježava 30 godina od svog osnutka. Kroz svoje aktivnosti, TOMS ima ključnu ulogu

u rješavanju izazova povezanih s životom i radom osoba s invaliditetom. Ova angažirana udruga provodi različite projekte i događanja te igra važnu ulogu u poboljšanju života osoba s invaliditetom u Trogiru. Njihov cilj je osjetljivije i prilagođenije društvo koje podržava nužne promjene radi jednakih mogućnosti za osobe s invaliditetom (Muzej grada Trogira, 2015).

Svake godine, Udruga tjelesnih invalida TOMS surađuje s lokalnim obrazovnim ustanovama i Muzejom grada Trogira kako bi obilježila Međunarodni dan osoba s invaliditetom. Njihov cilj je podići svijest lokalnog stanovništva i približiti im život ljudi koji su možda različiti, ali su u suštini isti: ljudi sa svojim potrebama, željama i emocijama... zato poručuju: "Ura je za pružit ruku!" (Muzej grada Trogira, 2015).

6.2.2. IZLOŽBA „BRODI PORTA MOGA“

U sklopu obilježavanja Međunarodnog dana muzeja, izložba pod nazivom „Brodi porta moga“ predstavila je rad polaznika radionica održanih u travnju 2018. godine. Izložbu je pratio katalog u kojem je muzejska pedagoginja, u duhu teme „lađa“, detaljno opisala sve aktivnosti 23. EMA-e u Muzeju grada Trogira koristeći oblik broskog dnevnika (Muzej grada Trogira, 2018).

Prije same izložbe održavale su se razno razne aktivnosti koje su trajale mjesec dana. Sve je krenulo s otvaranjem Edukativne zone Muzeja grada Trogira, a taj dan označio je početak prvog niza radionica pod nazivom „Brodi porta moga“, gdje su djeca koristila tehniku kaširanja za izradu vlastitih brodova. Zatim, u drugom setu radionica „Kukuriku – dobar dan“ su izrađivali pulenu koja krase Muzej i koja je naravno vezana uz brodove. I zadnji set radionica je bio „Grafit iz prošlosti“ što predstavlja crtež broda koji se nalazi na katedrali sv. Lovre. Također su još posjetili umjetnika koji izrađuje brodove od palmine grane, a družili su se i s pijetlom koji je nekoć krasio jednu tursku galiju (Muzej grada Trogira, 2018).

Uz navedene radionice i posjete, djeca su zajedno s muzejskom pedagoginjom posjetila i otok Drvenik Veli, gdje su sudjelovala u još jednoj kreativnoj radionici. S obzirom da su putovali s brodom Šoltanka, koja je i sama svojevrsni muzejski primjerak gledajući činjenicu da je porinuta 1971. godine, djeca su na plaži s drvenim bojcama crtala brod s kojim su putovali, ali i ostale brodove koje su vidjeli. Djeci je ovo bilo nezaboravno iskustvo te ih je posebno dojmio izlet na Drveniku Velom gdje su komentirali kako je baš dobro što su došli jer

su se baš zabavili i odmorili. Svi njihovi radovi bili su izloženi u samoj Edukativnoj zoni Muzeja grada Trogira, omogućavajući roditeljima da s ponosom promatraju radove svoje djece (Muzej grada Trogira, 2018).

6.2.3. SLIKOVNICA „TROGIR – VATERSTETTEN: ŽIVOT U PJESMI ISPRIČAN“

Na Svjetski dan knjige i autorskih prava, 23. travnja 2019. godine, u prepunoj Galeriji Cate Dujšin Ribar održana je prezentacija slikovnice "Trogir – Vaterstetten: Život u pjesmi ispričan", koju su stvorile Mejrema Reuter, autorica teksta, i Goranka Tomaš, ilustratorica. Knjiga je objavljena u izdanju Udruge prijateljstva Grada Trogira i Vaterstettena bei Munchen.

Povodom desete obljetnice prijateljstva između Trogira i Vaterstettena, tijekom prezentacije slikovnice i otvaranja izložbe, kojima su dodanu vrijednost donijeli mladi glazbenici iz Musikschule Vaterstetten, jedna stvar je postala jasna – ljudi služe da se druže!

Nakon prezentacije slikovnice, u vrlo ugodnom okruženju Dječjeg vrtića Trogir, u njihovom područnom objektu Maslina, djeca, odgajatelji i autorica slikovnice „Trogir - Vaterstetten: Život u pjesmi ispričan“, gospođa Mejrema Reuter, te ilustratorica Goranka Tomaš, su se zajedno družili.

Djeca su imala priliku stvarati lijepe uspomene i obogatiti svoje raznoliko glazbeno i umjetničko izražavanje. Slikovnica je naglasila važnost prijateljstva te očuvanje kulturne baštine putem upoznavanja znamenitosti i posebnosti Trogira i Vaterstettena. Interaktivan pristup autorice slikovnice, Mejreme Reuter, i predsjednice Udruge PGTIV, Suzane Jurković, omogućio je djeci da aktivno sudjeluju u cijelom procesu, što će sigurno imati pozitivan utjecaj na njihov daljnji odgojno-obrazovni rad.

6.2.4. RADIONICA „DJECA – ČUVARI BAŠTINE“

Polaznici dječje radionice "Djeca – čuvari baštine", održane u svibnju 2021. u partnerstvu s Udrugom turističkih vodiča Phoenix, su kroz jedan teorijski i dva praktična dijela imali priliku upoznati osnovne pojmove vezane uz zaštitu kulturnih dobara, kao što su baština, konzervacija, restauracija, rekonstrukcija, UNESCO, kulturno dobro, valorizacija i slično. Tijekom radionice su slušali o povijesti, kulturi, znamenitostima, tradiciji, legendama (Muzej grada Trogira, 2021)...

U praktičnom dijelu radionice, polaznici su, uz vodstvo konzervatora, istraživali povijesnu jezgru Trogira. Ovaj obilazak je imao cilj potaknuti razvoj vizualne percepcije, prepoznavanje ključnih elemenata prostora i arhitekture, kao i razvijanje sposobnosti snalaženja u različitim prostornim uvjetima te razumijevanje specifičnosti okoline (usko, široko, prostrano, pravilno, nepravilno, omeđeno, nisko, visoko, otvoreno, zatvoreno). Ujedno, ova aktivnost je imala za cilj povećanje osjetljivosti za karakter samog prostora. Polaznici su također posjetili kapelu sv. Ivana u trogirskoj katedrali, gdje su im predstavljene osnovne metode restauracije kamene plastike (Muzej grada Trogira, 2021).

Polaznici su također sudjelovali u stvaranju autentičnih suvenira od ekološki prihvatljivih materijala i u umjetničkoj radionici gdje su mogli prenijeti svoje omiljene motive i dojmove o gradu na papir, koji su zatim bili izloženi. Mali čuvari baštine su pokazali svoje znanje i pamćenje kroz kviz, igrali su tradicionalne igre i sudjelovali u lovu na blago gdje su pronašli razne nagrade (Muzej grada Trogira, 2021).

6.2.5. IZLOŽBA „ŠKATULA MALOGA RAJA – TROGIRSKE LEGENDE I PRIČE“

Naslov izložbe "Škatula maloga raja – trogirске legende i priče" označavao je završetak istoimenog projekta koji je proveden u Muzeju grada Trogira. Ovaj projekt je dio inicijative "Naše užance" i natječaja "Čuvari baštine" Centra izvrsnosti Splitsko-dalmatinske županije, koji je organizirala Srednja škola Ivana Lucića. Izložba je bila postavljena u Muzeju grada Trogira u svibnju 2022. godine, obilježavajući ne samo Međunarodni dan muzeja već i uspješan završetak projekta (Muzej grada Trogira, 2022).

Prošlogodišnji pobjednici natječaja "Čuvari baštine" Centra izvrsnosti Splitsko-dalmatinske županije, učenici Srednje škole Ivana Lucića, ponovno su pripremili izuzetno zanimljiv, inovativan i raznolik sadržaj koji je bio dostupan posjetiteljima. Središnja tema ovog projekta bila je ponovno oživljavanje starih priča i legendi koje su ispunjene zaboravljenim običajima, riječima, imenima, likovima i događajima. Aktivnosti u okviru ovog projekta obuhvatile su prikupljanje književnih i fotografskih materijala o likovima iz starih legendi i priča, nakon čega su organizirane kreativne radionice na kojima su učenici stvarali video uratke, plakate i čak suvenire (Muzej grada Trogira, 2022).

Svaki umjetnički prikaz ili plakat koji je bio izložen u Muzeju grada Trogira sadržava QR kod koji vodi posjetitelje do kratkih videozapisa povezanih s motivima sa slike. Posebno zanimljivi videozapisi uključuju priče učenika škole koji pripovijedaju legende, prikazujući njihove likove u suvremenom okruženju i povezujući temu s aktualnim događajima. Kao dio proširene izložbe, učenici snimaju i TikTok videa o trogirskim legendama kako bi temu i izložbu približili svojoj generaciji na zabavan i privlačan način (Muzej grada Trogira, 2022).

Također, izložbu su posjetila djeca iz odgojno-obrazovne skupine Dječjeg vrtića Trogir, a priče su im pripovijedali učenici gimnazije. Njihova interpretacija legenda o Trogiru oduševila je djecu, pružajući im priliku da se upuste u svijet trogirskih legendi na jedinstven način (Muzej grada Trogira, 2022).

6.2.6. „NOĆ MUZEJA“

Hrvatsko muzejsko društvo organizira događaj Noć muzeja u Hrvatskoj od 2005. godine. Inicijatorice i autorice koncepta tog događaja u Hrvatskoj, mr.sc. Vesna Jurić Bulatović i mr.sc. Dubravka Osrečki Jakelić, započele su akciju kao pilot-projekt u Zagrebu s šest muzeja u prosincu 2005. godine. Od 2007. godine, Noć muzeja postaje nacionalna manifestacija kojoj se sve više muzeja i gradova pridružuje. Muzej grada Trogira se pridružio ovoj manifestaciji prvi put u siječnju 2010. godine s temom „Večer renesansne glazbe i poezije“, što je bio uspješan početak njihovog sudjelovanja u ovoj manifestaciji, nastavljajući s obilježavanjem i sljedećih godina.

Prvih godina „Noć muzeja“ u Muzeju grada Trogira je više bila orijentirana odraslim posjetiteljima sve do 2014. Te godine su osim „Priče o muzejskim eksponatima“, za posjetitelje ponudili „Od kale do vrat“ što je obuhvaćalo izložbu radova polaznika pedagoških radionica Muzeja grada Trogira te predstavljanje muzejske pedagogije općenito - kao znanstvene discipline kojoj je misija suradnja s različitim društvenim skupinama. Također su ponudili i „Večer društvenih igara“, što se posebno sviđjelo djeci. Ova večer je obuhvatila tradicionalne i moderne igre, uključujući igre na kartama, Čovječe ne ljuti se, Alias, Pictionary, Riječ na riječ, Pogodi tko i slično. Također, posjetitelji su imali priliku naučiti o tradicionalnim igrama putem postavki na panoima, koje su uključivale i sjećanja lokalnih stanovnika na popularne dječje igre kao što su franje, zoga, pračke, pljuce, laštik, na piljke/kukalo/boje, trlja itd. Za sve posjetitelje je također održana tombola (Muzej grada Trogira, 2014).

Godine 2016., Muzej grada Trogira je organizirao dvije radionice kao pripremu za događaj "Noć muzeja". Budući da je simbol "Noći muzeja" sova, muzejska pedagoginja je nazvala ove radionice "Sove i sovice". Djeca su na ovim radionicama izrađivala svoje vlastite sove koje su zatim mogle ukrasiti njihov dom. Za izradu sova koristili su materijale poput kartonskih valjaka od toaletnog papira, papirnatih košarica za kolače, tempera boja, kistova, crnih flomastera i ljepila. Djeca su trebala donijeti ove materijale sa sobom, a mogla su doći na radionicu i maskirana. Tijekom same "Noći muzeja" održana je i posebna lutrija za djecu. Muzej grada Trogira je uložio napore kako bi udovoljio potrebama najmlađih posjetitelja, pa su im ove godine pripremljeni zabavni i kreativni pokloni koji su ručno izrađeni (Muzej grada Trogira, 2016).

Trinaesta „Noć muzeja“, održana 2018. godine pod olimpijskim geslom „Važno je sudjelovati!“, fokusirala se na temu „Muzeji i sport – brže, više, jače...“. Muzej grada Trogira je aktivno sudjelovao u ovoj manifestaciji kroz različite programe. Organizirane su radionice pod nazivom "Tica Trkačica", košarkaška utakmica u sportskoj dvorani „Vinko Kandija“, prikazivanje kratkog dokumentarnog filma o trogirskom sportu, zajedničko praćenje polufinalnih utakmica Europskog rukometnog prvenstva, stručno vođenje stalnim postavom muzeja, te tradicionalna tombola. Sport predstavlja tjelesnu aktivnost, natjecanje, fizičku i mentalnu izazovnost koja obogaćuje naše živote. Sada je sport postao važan i u kontekstu muzeja zbog svoje priče, povijesti, pojedinaca, te predmeta koji su ili će postati ključni dio muzejskih postava. Posljednji petak u siječnju posvećen je muzejima i sovama. Mnogi već znaju da je mudra sova simbol „Noći muzeja“, no manje je poznato da je tema te godine bila sport. Tijekom radionice, djeca su crtala sovu u pokretu koristeći različite grafičke tehnike. No, nisu samo sjedila i crtala; malo su i vježbala, igrajući poznatu igru Dan/Noć. Također su prošetala muzejskim postavom, slušala priče o različitim predmetima i povijesti voljenog grada (Muzej grada Trogira, 2018).

Prvi put u 2021. godini, „Noć muzeja“ se održala online u brojnim hrvatskim muzejima, uključujući i Muzej grada Trogira, koji se prvi put predstavio na jedinstven način. Pandemijsko razdoblje predstavljalo je izazov, potičući zaposlenike muzeja da se okušaju u kreiranju video sadržaja. Ovaj put, nije riječ o vođenju virtualne ture izložbom ili (uživo) otvaranju izložbi, već su stvarani kratki, dinamični i intrigantni video prilozima. U samoj „Noći muzeja“, društvene mreže su bile domaćini Sovi Kustosovoj i Sovi Interesovoj. Prvi put u povijesti, na Facebook i Instagram stranicama Muzeja grada Trogira, mogli su se vidjeti video radionice i pratiti nastanak likova Kustosove i Interesove. Da bi sudjelovali u izradi, djeci i odraslima su savjetovane sljedeće potrepštine: salveta, šareni papiri, ljepljiva traka, heftalica, ljepilo, škare i crni flomaster. Rukotvorine stvorene u videoradionici su zabilježile Kustosova i Interesova u vlogu. Također su snimile još jedan vlog pod nazivom „Pogledaj što je novo, sovo!“, gdje su publiku upoznale s najnovijim dodacima stalnom postavu Muzeja grada Trogira (Muzej grada Trogira, 2021).

U skladu s tradicijom, sedamnaesta „Noć muzeja“ održana je posljednjeg petka u siječnju 2022. godine. Zbog pandemije, mnogi programi hrvatskih muzeja unutar ove manifestacije premješteni su na online platforme. Što se tiče Muzeja grada Trogira, zgrada muzeja bila je zatvorena za posjetitelje od listopada 2021. godine zbog sanacije, zbog čega posjet muzeju nije bio moguć. Međutim, muzejski sadržaj bio je dostupan na digitalnim

platformama tijekom cijelog dana. Osim na službenoj internetskoj stranici muzej-grada-trogira.hr, muzejski sadržaj je bio dostupan na blogu trogirtimetravel.blogspot.com, Facebook stranicama Muzej grada Trogira i Trogir Time Travel, na Instagramu @trogirmuseum, na platformi issuu i YouTube kanalu. Prošle godine, tijekom manifestacije „Noć muzeja“, Muzej grada Trogira je predstavio prve video uratke i pokrenuo YouTube kanal. Sada Muzej grada Trogira počinje objavljivati svoja izdanja na internetu kako bi ih učinio što dostupnijima zainteresiranoj publici. Posebno je oduševljenost izazvala digitalizacija starih, rasprodanih izdanja, koja i nakon nekoliko godina od objave privlače pažnju publike. Prva digitalizirana izdanja koja su bila dostupna na muzej-grada-trogira.hr uključivala su najstarije izdanje Muzeja grada Trogira - višestruko prelomljeni deplijan koji je služio kao vodič kroz stalni postav Muzeja iz 1967. godine te rasprodani katalog izložbe "50 godina Muzeja grada Trogira" iz 2013. godine (Muzej grada Trogira, 2022).

Ovogodišnja „Noć muzeja“ nosila je slogan "Muzeji su važni!". U posljednjih nekoliko godina, porasla je svijest o važnosti održivog razvoja koji uključuje očuvanje prirode, društva i ljudske civilizacije, a koje su ozbiljno ugrožene. U svim tim procesima, muzeji igraju ključnu ulogu i imaju značajnu moć, kao što je naglašeno u izjavi Svjetskog muzejskog vijeća ICOM-a. Nova definicija muzeja koja je objavljena povodom Međunarodnog dana muzeja 18. svibnja prošle godine potvrđuje ovu važnost – muzeji su odgovorni za prirodne, kulturne i ekonomske procese u društvu, za očuvanje materijalne i nematerijalne baštine za budućnost, za izgradnju zajednice i osobnog identiteta. Program "Noći muzeja" u Muzeju grada Trogira uključivao je otvaranje izložbe pod nazivom "Suradnja je važna!" gdje su prikazani rezultati likovnih radionica koje su dio EU projekta „Grad Trogir - inovativno-edukacijski centar društvene inkluzije urbane aglomeracije Split“, kao i storytelling tura pod nazivom "Katarinina kuća – priča o palači i muzeju". Ostali programi uključivali su "Bolje upoznaj Muzej grada Trogira!" – stručnu šetnju palačom Garagnin – Fanfogna, gdje su posjetitelji mogli saznati više o pričama koje predmeti izloženi u stalnom postavu palače pripovijedaju o gradu i njegovim stanovnicima, te "Razgledaj muzej!" – besplatan ulaz za sve posjetitelje (Muzej grada Trogira, 2023).

6.2.7. TURA „KATARININA KUĆA – PRIČA O PALAČI I MUZEJU“

Tura "Katarinina kuća" je rezultat projekta "Dalmacija – Storytelling destinacija" koji je proveden pod pokroviteljstvom Splitsko-dalmatinske županije. Ova inicijativa se fokusira na oživljavanje povijesnih likova s područja županije kroz kostimirano tumačenje baštine. Cilj je stvaranje kreativne turističke ponude tijekom cijele godine unutar muzeja i važnih baštinskih lokaliteta (Muzej grada Trogira, 2022).

Umjetnost pripovijedanja ima moć promovirati etničku baštinu putem priča koje obuhvaćaju različite perspektive i kulture. Vještine interpretatora i način na koji prenose priče mogu značajno obogatiti iskustvo, omogućujući djeci i odraslima da se povežu na emocionalnoj razini. Kroz svoje priče, interpretatori imaju ključnu ulogu u oblikovanju sjećanja i dojmova koje će posjetitelji ponijeti sa sobom s ovih tura. Storytelling ture nisu tek obične šetnje - one predstavljaju dinamične pustolovine u pokretu! Kroz animaciju, rekreaciju ključnih događaja i sudjelovanje u interaktivnim igrama, posjetitelji postaju glavni junaci svake priče. Kombinacija dobre priče, znatiželje i radoznalosti jamči nezaboravno iskustvo (Muzej grada Trogira, 2022).

Doris Čavka, interpretatorica baštine iz Muzeja grada Trogira, u ovoj kostimiranoj storytelling turi utjelovljuje plemkinju Katarinu Garagnin – Fanfognu. Kroz ovu turu, posjetitelje ne samo da vodi kroz povijest Trogira, već ih upoznaje i s njenim domom - kasnobaroknom palačom u Trogiru (u kojoj je danas smješten Muzej grada Trogira). Katarina, kći Ivana Luke Garagnina mlađeg (prvog konzervatora za Dalmaciju), supruga trogirskog načelnika Antonia Fanfogne i majka sedmero djece, bila je izuzetno zanimljiva žena s jakim karakterom. Naša interpretatorica na zanimljiv i pomalo duhovit način posjetiteljima pripovijeda o mjestima koja su obilježila njen život te ih vodi na putovanje kroz vrijeme u 19. stoljeće. Kako bi doživljaj bio što autentičniji, Doris tijekom ture nosi posebno izrađenu odjeću temeljenu na starim fotografijama koje se čuvaju u palači Garagnin – Fanfogna. Osim toga, njezina frizura je stilizirana, a nosi i poseban nakit koji je tipičan za to razdoblje (Muzej grada Trogira, 2022).

Komentari poput „Fenomenalno!“, „Premašilo sva očekivanja“, „Impresivno!“, „Izvanredno!“, „Savršeno!“ samo su neki od komentari oduševljenja koji su odjekivali nakon premijerne izvedbe storytelling ture 'Katarinina kuća - priča o palači i muzeju', održane 16. prosinca 2022. godine u Muzeju grada Trogira. Djeci se najviše dojmila Katarinina haljina te kako kažu da je izgledala poput princeze (Muzej grada Trogira, 2022).

6.2.8. IZLOŽBA „VATROGASAC U AKCIJI KROZ OČI DJECE“

Izložba "Vatrogasac u akciji kroz oči djece" bila je priređena u Muzeju grada Trogira 2023. godine kao dio proslave 120. godišnjice osnivanja DVD-a Trogir (1903. – 2023.). Ova izložba je također dio manifestacije "Svibanj – mjesec zaštite od požara", koja ima nacionalni značaj. Posjetitelji su mogli vidjeti vatrogasce u akciji kroz oči najmlađih sugrađana iz Dječjih vrtića Trogir te učenika osnovnih škola Petra Berislavića i Majstora Radovana u prostorima Muzeja grada Trogira (Muzej grada Trogira, 2023).

Vatrogasci su interaktivno predstavili djeci vatrogasnu opremu, omogućivši im da je dodiruju i objasni joj svrhu. Djeca su dobila priliku da obuku dijelove vatrogasne opreme, nauče kako koristiti "vatrogasnu brentaču", saznaju kako pravilno rukovati vatrogasnim crijevom te što je dozvoljeno i što nije u slučaju požara. Tijekom razgovora su saznali više o tome kako postati vatrogasac i sve različite aspekte vatrogasne službe, koji zahtijevaju izuzetnu hrabrost i snagu. Dogovoren je i budući posjet Vatrogasnoj postrojbi, što će dodatno obogatiti njihovo iskustvo. Na kraju su u likovnom centru sami nacrtali vatrogasce, njihova vozila i opremu prema vlastitim viđenjima, a njihovi radovi su izloženi u atriju Muzeja grada Trogira (Muzej grada Trogira, 2023).

7. ZAKLJUČAK

Muzeji su institucije koje postoje već dugi niz godina, ali s vremenom su dobili različite uloge. S razvojem tehnologije i procesa učenja, značenje muzeja se mijenja. U budućnosti će muzeji imati sve veću ulogu u obrazovanju, ne samo u smislu klasičnog obrazovanja, već i u razvoju svakog pojedinca koji ih posjećuje na osobnoj razini. Važnost muzeja i muzejske edukacije je povezana s različitim znanstvenim disciplinama, zbog čega ih smatramo važnim dijelom našeg društva.

Razvijanje kreativnosti kod djece ima ključnu ulogu u njihovom životu, jer im omogućava da postanu inovativne osobe koje preuzimaju inicijativu u različitim situacijama. U odgojno-obrazovnim ustanovama, važno je neprekidno poticati dječju kreativnost putem raznovrsnih aktivnosti. Da bismo potaknuli razvoj tradicionalnih vrijednosti i očuvanje kulturne baštine kod djece, važno je dopustiti im slobodu u odabiru aktivnosti koje odražavaju njihove interese. Zato je posjet muzejima s djecom iznimno važan jer im omogućuje učenje o važnosti čuvanja kulturne baštine i umjetničkih djela. Posjet muzeju nije samo oblik učenja, već i prilika za igru. Djeca uživaju u razgledavanju umjetnina, igri, postavljanju pitanja i razgovoru u muzeju. Ove aktivnosti potiču razvoj kreativnosti, zaključivanja, razmišljanja, eksperimentiranja i istraživanja kod djece, što su ključne komponente djetetova razvoja.

Ovo istraživanje pokazalo je koliko je Muzej grada Trogira zapravo okrenut prema promicanju baštinskih vrijednosti prema posjetiteljima. Ovaj rad se temelji istraživanju pisane muzejske i pedagoške dokumentacije, internetskim izvorima i artefaktima muzejskog okruženja. Kroz prikaz izložbi, radionica, projekata, pa i slikovnica i slično može se istaknuti iznimna uloga Muzeja grada Trogira u promicanju baštinske kulture. Kroz svoje bogate stalne izložbe, raznovrsne povremene izložbe i edukativne radionice, Muzej grada Trogira ne samo što čuva i štiti lokalnu kulturnu baštinu već i aktivno doprinosi njezinoj promociji i očuvanju. Posjetiteljima, bilo domaćim ili stranim, omogućuje dublje razumijevanje povijesti, umjetnosti i tradicije Trogira i okolnih područja. Također, koristi se suvremenom tehnologijom za digitalno dokumentiranje i predstavljanje kulturne baštine što uključuje virtualne ture, online izložbe, digitalne arhive i druge digitalne resurse.

Kroz svoje pedagoške aktivnosti, Muzej nije samo mjesto pasivnog promatranja izloženih predmeta, već i prostor gdje se potiče kreativnost, znatiželja te sudjelovanje posjetitelja. Time se stvara dinamičan okoliš u kojem se baštinska kultura oživljava i postaje

relevantna za suvremeno društvo. Muzej grada Trogira uspostavlja važnu poveznicu između prošlosti i sadašnjosti, educirajući generacije i potičući ih da cijene i čuvaju svoju kulturnu baštinu.

Iz prikazanih izložbi i ostalih događanja može se zaključiti da se Muzej trudi poboljšati i približiti svoj rad najmlađim posjetiteljima, ponajviše se ističu edukativne radionice koje su dostupne kroz cijelu godinu. Muzej grada Trogira najviše surađuje s osnovnim školama, pa i srednjim te najmanje s vrtićima. Suradivanje između kulturnih institucija i predškolskih ustanova ima iznimnu važnost u suvremenom društvu. Ipak, vjerujem da bi ta suradnja mogla biti dalje unaprijeđena kako bi se najmlađima pružilo još uspješnije obrazovanje.

U konačnici, Muzej grada Trogira igra ključnu ulogu u očuvanju i promicanju baštinske kulture, pridonoseći bogatstvu i raznolikosti kulturne scene Trogira te šire regije. Njegova predanost edukaciji, istraživanju i animaciji čini ga dragocjenim resursom za lokalnu zajednicu i sve one koji tragaju za dubljim razumijevanjem povijesti i kulture tog područja.

LITERATURA

- Ambrose, T., Paine, C. (2012). *Museum basics*. London/New York: Routledge.
- Bilić Petričević, A., Celio Cega, F., Kontić – Strojjan, D., Paraman, L., Radić, D, Tomaš, G. (2013). *50 godina Muzeja grada Trogira 1963-2013*. Trogir: Muzej grada Trogira.
- Brajčić, M. (2013). *Dijete i kulturna baština – učenje u muzeju*. <http://inet1.ffst.hr/images/50013806/Marija.Brajcic.DIJETE.I.KULTURNA.BASTIN.A.U.CENJE.U.MUZEJU.pdf> Pristupljeno 14.8.2023.
- Brstilo, I., Jelavić, Ž. (2010). Kultura kao prostor mogućnosti: muzej kao čimbenik društvene integracije. *Etnološka istraživanja*, (15), 145-160.
- Buljubašić-Kuzmanović, V. (2006). Pedagoška radionica u funkciji aktivne nastave i učenja na uspjesima. *Metodički ogledi*, 13 (1), 123-136.
- Detling, D. (2009). *Uloga muzejskog pedagoga u muzejskoj komunikaciji na konkretnom primjeru Muzeja Slavonije*, Stručni rad, Osijek: Muzej Slavonije.
- Detling, D. (2010). Izvanučionička nastava u Muzeju Slavonije. *Povijest u nastavi*, 8 (16), 259-269.
- Detling, D. (2011). Promišljanje o muzejskoj pedagogiji i prilog istoj. *Osječki zbornik*, 30 (20), 335-341.
- Gob. A., Drouguet, N. (2007). *Muzeologija: povijest, razvitak, izazovi današnjice*. Zagreb: Antribarbus.
- Jelavić, Ž. (2014). Promišljanja o svrsi i namjeni muzejskih publikacija za djecu i mlade. U: S. Radovanlija Mileusnić (Ur.), *Muzejske publikacije za djecu i mlade* (str. 9-10), Zagreb: MDC.
- Jindra, R. (2010). Važnost radioničkog oblika rada. U: Martinčić, J., Hackenberger, D. (ur.), *Međunarodna kolonija mladih Ernestinovo*, Osijek: HAZU, 81-93.
- Kalčić, D. (2019). Stavovi roditelja i odgojitelja o implementaciji zavičajnosti u kurikulumu ustanova ranog i predškolskog odgoja. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 65 (1-2), 159-170.
- Kisovar-Ivanda, T. (2013). Obrazovno-doživljajni i semiotički potencijali muzejskog predmeta i pedagoška komunikacija. U: M. Willer (Ur.), *Arhivi, knjižnice, muzeji 17* (str. 53-71), Zagreb: Hrvatsko muzejsko društvo.
- Kostović-Vranješ, V. (2015). Baština – polazište za promicanje odgoja i obrazovanja za održivi razvoj. *Školski vjesnik*, 64 (3), 439-452.

- Laszlo Klemar, K., Bertek T. (2019). Najmlađi posjetitelji muzeja odlično prihvaćaju eksperimentalne i inovativne programe. *Informatica museologica*, (50), 49-51.
- Marasović, T. (2001). *Kulturna baština, sv. 1*. Split: Veleučilište u Splitu.
- Maroević, I. (1993). *Uvod u muzeologiju*. Zagreb: Zavod za informacijske studije.
- Maroević, I. (2005). Muzejski predmet kao povijesni izvor i dokument. *Informatica museologica*, 36 (1-2), 54-57.
- Martinko, J. (2012). Radionica – metoda interaktivnog učenja i poučavanja odraslih. *Andragoški glasnik*, 16 (2), 165-174.
- Milutinović, J. (2010). Učenje u muzeju. *Povijest u nastavi*, 8 (16), 217-229.
- Muzej grada Trogira (2014). *Noć muzeja*.
<https://muzejgradatrogira.blogspot.com/2014/01/> Pristupljeno 15.10.2023.
- Muzej grada Trogira (2015). *Ura je za pružit ruku!*.
<https://muzejgradatrogira.blogspot.com/2015/11/ura-je-za-pruzit-ruku-izlozba-u-povodu.html> Pristupljeno 14.10.2023.
- Muzej grada Trogira (2016). *Noć muzeja*.
<https://muzejgradatrogira.blogspot.com/2016/01/> Pristupljeno 15.10.2023.
- Muzej grada Trogira (2018). *Brodi porta moga*.
<https://muzejgradatrogira.blogspot.com/2018/05/> Pristupljeno 15.10.2023.
- Muzej grada Trogira (2018). *Noć muzeja*.
<https://muzejgradatrogira.blogspot.com/2018/01/> Pristupljeno 15.10.2023.
- Muzej grada Trogira (2021). *Djeca – čuvari baštine*.
<https://muzej-gradatrogira.hr/2021/05/26/izlozba-djeca-trogira-cuvari-nase-kulturne-bastine/> Pristupljeno 14.10.2023.
- Muzej grada Trogira (2021). *Noć muzeja*.
<https://muzejgradatrogira.blogspot.com/2021/01/> Pristupljeno 15.10.2023.
- Muzej grada Trogira (2021). *Statut Muzeja grada Trogira*.
<https://muzej-gradatrogira.hr/wp-content/uploads/2020/01/Statut-Muzeja-grada-Trogira.pdf> Pristupljeno 30. rujna 2023.
- Muzej grada Trogira (2021). *Strateški plan Muzeja grada Trogira 2022. – 2024*.
https://muzej-gradatrogira.hr/wp-content/uploads/2022/01/Strateski_plan_Muzeja_grada_Trogira-2022.-2024.pdf Pristupljeno 30. rujna 2023.
- Muzej grada Trogira (2022). *Katarinina kuća – priča o palači i muzeju*.

<https://muzej-grad-trogira.hr/2022/12/13/storytelling-tura-katarinina-kuca/>

Pristupljeno 13.10.2023.

- Muzej grada Trogira (2022). *Noć muzeja*.
<https://muzej-grad-trogira.hr/2022/01/25/trogirski-muzej-u-noci-muzeja-22-donosi-novi-digitalizirani-sadrzaj/> Pristupljeno 15.10.2023.
- Muzej grada Trogira (2022). *Škatula maloga raja – trogirске legende i priče*.
<https://muzej-grad-trogira.hr/2022/05/13/skatula-maloga-raja-otvara-se-na-medunarodni-dan-muzeja/> Pristupljeno 14.10.2023.
- Muzej grada Trogira (2023). *Noć muzeja*.
<https://muzej-grad-trogira.hr/2023/01/20/noc-muzeja-2023-trogir/> Pristupljeno 15.10.2023.
- Muzej grada Trogira (2023). *Pedagoška djelatnost*.
<https://muzej-grad-trogira.hr/pedagoska-djelatnost/> Pristupljeno 1.10.2023.
- Muzej grada Trogira (2023). *Vatrogasac u akciji u očima djece*.
<https://muzej-grad-trogira.hr/2023/05/23/izlozba-vatrogasac-u-akciji-u-ocima-djece/> Pristupljeno 14.10.2023.
- Nacionalni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje (2015).
<https://mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Obrazovanje/Predskolski//Nacionalni%20kurikulum%20za%20rani%20i%20predskolski%20odgoj%20i%20obrazovanje%20NN%2005-2015.pdf> Pristupljeno 15.8.2023.
- Nenadić-Bilan, D. (2015). Predškolsko dijete i baština - istraživanje u muzeju. *Školski vjesnik*, 64 (3), 492-503.
- Seme Stojnović, I. i Vidović, T. (2012). *Djeca – čuvari djedovine: Model vrtića s hrvatskim identitetom i njegovanjem interkulturalnosti*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
- Šola, T. (2003). *Eseji o muzejima i njihovoj teoriji - prema kibernetičkom muzeju*. Zagreb: Hrvatski nacionalni komitet ICOM.
- UNESCO (2023).
<https://whc.unesco.org/en/> Pristupljeno 14. 08. 2023.
- Zakon o potvrđivanju Konvencije o zaštiti nematerijalne kulturne baštine, Narodne Novine, 5/05 (2005).
- Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, Narodne Novine, 62/20 (2020).

ŽIVOTOPIS

Petra Skender

Državljanstvo: hrvatsko Datum rođenja: 07/04/1999 E-adresa: petra.skender99@gmail.com

Kućna: Balančane 12, 21220 Trogir (Hrvatska)

RADNO ISKUSTVO

Odgovornost-pripravnik

DV Vedri dani [09/2023 – Trenutačno]

Mjesto: Zagreb

Zemlja: Hrvatska

OBRAZOVANJE I OSPOSOBLJAVANJE

Hotelijersko-turistički tehničar

SSŠ Blaž Jurjev Trogiranin [2013 – 2017]

Mjesto: Trogir

Zemlja: Hrvatska

Prvostupnik ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Filozofski Fakultet u Splitu [2018 – 2021]

Mjesto: Split

Zemlja: Hrvatska

Magistar ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Sveučilište u Zadru [2021 – 2023]

Mjesto: Zadar

Zemlja: Hrvatska

JEZIČNE VJEŠTINE

Materinski jezik/jezici: Hrvatski

Drugi jezici:

Engleski

SLUŠANJE C1 ČITANJE C1 PISANJE C1

GOVORNA PRODUKCIJA B2

GOVORNA INTERAKCIJA C1

Njemački

SLUŠANJE B1 ČITANJE A2 PISANJE A2

GOVORNA PRODUKCIJA A2

GOVORNA INTERAKCIJA A2

Razine: A1 i A2: temeljni korisnik; B1 i B2: samostalni korisnik; C1 i C2: iskusni korisnik

DIGITALNE VJEŠTINE

Rad na računalu

Windows / Informacije i komunikacija (pretraivanje interneta) / Internet / Komunikacijski programi (Skype Zoom TeamViewer) / MS Office (Word Excel PowerPoint)

Organizacijske vještine

Timski rad / Prilagodljivost / Komunikativna / S lakocom prihvacam i rjesavam nove izazove kroz koje napredujem

MREŽE I ČLANSTVA

Udruga HUE

[2022]

Udruga HUE se zalaže za unaprjeđenje kvalitete života, kako svih osoba s epilepsijom, tako i njihovih obitelji, te omogućivanje boljeg razumijevanja prirode epilepsije i potrebe osoba s epilepsijom.

VOZAČKA DOZVOLA

Vozačka dozvola: AM

Vozačka dozvola: B

POČASTI I NAGRADE

Čitanje i pripovijedanje priča uz Kamishibai

Ogranak Matice hrvatske u Splitu [2019]

Djeca kroz radionice Kamishibai-a mogu formirati svoje priče, slikati i izvoditi svoje predstave. Kamishibai pridonosi razvoju socijalnih i intelektualnih kompetencija, bogaćenju rječnika, poticanju kreativnosti i formiranju mašte.

VOLONTIRANJE

Pisanje članaka o elektroničkom nasilju među i nad djecom i mladima

[Online (Zadar)]

Festival cvijeća

[Kula Kamerlengo, Trogir]

Izložba "Ura je za pružit ruku..."

[Muzej grada Trogira]

Briga za starije i nemoćne u staračkom domu

[Tihi dom, Trogir]